

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

4^E JAARGANG

WOENSDAG 22 JANUARI 1919

No. 160

INHOUD

	Blz.
OVER DEN 8-URENDAG EN HET WETSONTWERP SCHAPER door <i>C. F. Stork</i>	78
De Daling van het Geboortecijfer in Nederland door <i>Prof.</i> <i>Dr. C. A. Verrijn Stuart</i>	79
De gewijzigde Tarieven van Inkomsten-, Vermogens- en Verdedigingsbelastingen door <i>Prof. Mr. Ant. v. Gijn</i>	82
De moeilijkheden in het „Stahlwerksverband" door <i>Chr.</i> <i>Schmid te Essen</i>	83
De Organisatie van eenige Effectenbeurzen in het Buiten- land III door <i>v. T. d. B.</i>	84
De Theevoorziening in Nederland.....	86
De Nationale Bank van België gedurende den Oorlog II door <i>Mr. L. P. A. M. v. O.</i>	87
Bankconcentratie en de Nederlandsche Bank	88
In- en Uitvoer van Groot-Brittannië in 1918	90
AANTEKENINGEN:	
De Bank of England en vreemde credieten	90
Nederlandsche Monsterkamer te New York	91
Handelsverdragen met Frankrijk en Spanje	91
REGERINGSMAAATREGELEN OP HANDELSGEBIED.....	92
MAANDCIJFERS:	
Postchèques en Girodienst	92
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	92—99
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.*

WEEKBLAD ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

Secretaris-Redacteur: *G. E. Huffnagel.*Secretariaat: *Pieter de Hoogweg 122, Rotterdam.*Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruijge Plaatweg 37.*Telef. Nr. 3000. Telegr.adres: *Economisch Instituut.*Postcheque en girorekening *Rotterdam No. 8408.*

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p.
in Nederland f 15,—. Buitenland en Koloniën f 17,—
per jaar. Losse nummers 30 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het
weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande
ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos,
voor zoover-daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertentiën f.0,35 per regel. Plaatsing bij abonne-
ment volgens tarief. Administratie van abonnementen
en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-
Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

20 JANUARI 1919.

In den toestand van de geldmarkt kwam gedurende
de afgelopen week geen verandering. Callgeld en
geld voor enkele weken was weder zeer ruim aange-
boden.

Van prolongatiegeld was het aanbod iets minder

ruim, zoodat bijna de geheele week 3½ pCt. en alleen
den laatsten werkdag 3 pCt. genoteerd werd. Voor lan-
geren termijn was het aanbod echter beperkt en drie-
maandswissels waren niet onder 3¼ pCt. onder te
brengen, terwijl herhaaldelijk 3½ en 4 pCt. moest
worden toegestaan. Daarentegen waren korte wissels
ook nu weder zeer gezocht en tot 3 à 3¼ pCt. te
plaatsen.

* * *

Volgens den weekstaat blijven de gelden bij de Ne-
derlandsche Bank krachtig terugvloeien. De binnen-
landsche wissels verminderden met bijna 22 millioen,
waarvan 14 millioen schatkistpapier en de beleenin-
gen met ruim 6 millioen. Verder verminderden de
voorschotten van het Rijk met ruim 1½ millioen en
ging ook de goudvoorraad niet onaanzienlijk, 6 mil-
lioen, terug. Tegenover deze verminderingen stond
niet een evenredige teruggang van den bankbiljetten-
omloop. Deze verminderde n.l. met 17 millioen; maar
een groot gedeelte, 16 millioen, werd gevonden uit
een vermindering van het tegoed in rekening-courant
van anderen, waarschijnlijk doordat reeds de vorige
week vrijkomende gelden voorloopig in rekening bij
de bank gestort werden om te dienen tot terugbetaling
van deze week vervallende bij de bank gediscoteerde
wissels, terwijl verder de regeering flinke posten kort
lopende promessen ondershands wist te plaatsen om
de bij de bank aflopende te betalen.

* * *

Nu de omruiling in België is afgelopen, beginnen
de omzetten in bankbiljetten beduidend te verminde-
ren. Daarentegen herneemt de wisselmarkt weder
meer bedrijvigheid. De vraag naar ententewissels
bleef aanhouden en werd zelfs niet onaanzienlijk
groter, zoodat de koersen, ondanks het nog steeds
aanhoudende aanbod voor Belgische rekening, een
stijgende richting bleven volgen.

Marken waren iets teruglopend. Er bestaat echter
blijkbaar nog een vrij groote baisse-positie van
bonafide houders van markensaldo's, die de sterke
vraag der laatste weken van bankpapier-smokkelaars
tot de verhoogde prijzen bevredigd hebben, met de
bedoeling om, nadat deze bijzondere vraag had opge-
houden, uit het regelmatig aanbod tot lagere prijzen
te dekken, want, hoewel er zeer groote posten aange-
boden werden en ook Zwitserland tamelijk sterk bleef
afgeven, daalden de koersen slechts betrekkelijk
weinig.

OVER DEN 8-URENDAG EN HET WETS-ONTWERP SCHAPER.

In aansluiting aan het artikel over bovenstaand onderwerp in het vorig nummer van dit tijdschrift ligt het niet in mijne bedoeling thans het ontwerp verder in de details te behandelen. Ik wil — zooals ik aldaar reeds opmerkte — nog slechts aan de hand van de industriële practijk op enkele bezwaren wijzen, uit het wetsontwerp, voor zoover het op de industrie betrekking heeft, voortvloeiende. Daarbij wil ik de hoop uitspreken, dat evenals dit ontwerp, het regeerings-ontwerp de mogelijkheid zal openen bij bestuursmaatregelen, die dan na nauwkeurig onderzoek kunnen worden vastgesteld, de volstrekt noodzakelijke afwijkingen toe te staan. Dat regeerings-ontwerp moge zich echter spiegelen aan de fouten van het in zijn soort in allerlei opzichten verdienstelijk-gedetailleerde ontwerp-Schaper. De Minister moge zijn voorschriften beter toetsen aan de praktische eischen dan het voor ons liggende ontwerp veelal heeft gedaan.

Wel moet de regeling, voor zoover dat eenigszins mogelijk is, in de wet zelf uitgewerkt worden, want de vaststellingen bij bestuursmaatregel brengen veel bezwaren met zich en moeten, dunkt mij, alleen gekozen worden als een middel om uitzonderingen toe te staan of voor verschillende industrieën met verschillende eischen rekening te houden. Daar zijn echter algemeene eischen, waaraan in de wet ten bate van de geheele industrie moet worden voldaan. Ik wil er enkele noemen, waarmede m.i. rekening moet gehouden worden:

1°. In art. 8 is voorgeschreven, dat „de arbeider in fabrieken en werkplaatsen niet langer arbeid mag verrichten dan 8 uren per etmaal”. Men make hiervan toch voorloopig zeker niet minder dan 48 uren per week, de stap is waarlijk groot genoeg. De wet handelt over maximum arbeidsduur en waar de werklieden terecht op den vrijen Zaterdagmiddag gesteld zijn, hebben ze daarvoor zeker een verlenging van $\frac{1}{2}$ of $\frac{3}{4}$ uur op de overige dagen der week over. Het Rijk en Gemeentebesturen kunnen dan op kosten der belastingbetalers verder gaan. Het voorschrift zoude dus m.i. moeten luiden: hoogstens 48 uur per week en hoogstens 8 $\frac{1}{2}$ uur per etmaal. Men heeft dan eenige speling voor de regeling van den werktijd op Zaterdag.

2°. In art. 9 zijn de grenzen, waarbinnen mag worden gewerkt, van 7 uur des voormiddags tot 5 uur des namiddags, te eng gekozen. In de machinefabriek mijner firma wordt als 48-urige arbeidsweek gewerkt van 7.30 uur tot 12 uur en van 1.30 uur tot 5.30 uur of 5.45 uur; des Zaterdags van 7.30 uur tot 11.45 uur. Moet men zich aan het voorschrift van 5 uur als namiddaggrens houden, dan zoude hierdoor de noodzakelijkheid ontstaan de middagschaft en daardoor het etensuur te vervroegen, hetgeen niet wenschelijk moet worden geacht. Het einde van den werktijd moet daarom vóór 6 uur, niet vóór 5 uur vastgesteld worden.

3°. In art. 11a van het ontwerp, dat bij algemeenen maatregel van bestuur de mogelijkheid opent: „dat arbeiders in fabrieken en werkplaatsen tusschen des namiddags 5 uur en des voormiddags 7 uur in of voor bepaalde bedrijven bepaalde soorten van arbeid onder bepaalde omstandigheden verrichten, mits zij niet langer arbeid verrichten dan 8 uren per etmaal in de eerste 5 werkdagen en 6 uren op den Zaterdag of een daarmede voor bepaalde kerkgenootschappen gelijk te stellen dag en geen arbeid verrichten tusschen des namiddags 10 uur en des voormiddags 5 uur”, wordt een twee-ploegenstelsel geregeld, dat b.v. in machinefabrieken, waar het bedrijf niet eischt, dat de verschillende werktuigen het werk van elkaar moeten overnemen, van groot belang kan zijn. In dergelijke fabrieken heeft men naast een groot aantal kleinere een gering aantal groote werktuigen noodig. Voor de

laatste is, afhankelijk van den aard van het werk in sommige periodes, de normale werktijd voldoende, in andere moet van deze machines veel meer gevegd worden, terwijl het voor die laatste periodes te bezwaard zoude wezen het getal dezer werktuigen te vergrooten. Bij den 8-urigen werkdag is het dus zeer noodig voor deze werktuigen de mogelijkheid van een dubbele bezetting te openen. Dit voorbeeld is met andere uit te breiden.

De mogelijkheid, op deze wijze te werken, is voor zoover ik de zaak begrijp, in art. 11a geopend door een maatregel van bestuur, waarbij dus gelegenheid kan worden gegeven ploegen met 8-urigen werktijd in te stellen. Men verwacht, dat in dezen maatregel van bestuur voorwaarden zullen worden gesteld, die den arbeid op deze wijze niet aantrekkelijk zullen maken. Bovendien echter is in art. 11bis aangegeven, dat de Koningin bij wijze van uitzondering toestemming kan verleenen tot dergelijke arbeid in twee ploegen. Art. 11bis luidt: „Door Ons kan bovendien voor een bepaalden tijd worden toegestaan, dat arbeiders tusschen des namiddags 5 uur en des voormiddags 7 uur in of voor bepaalde bedrijven bepaalde soorten van arbeid of arbeid onder bepaalde omstandigheden verrichten, mits deze arbeiders niet langer arbeid verrichten dan zeven uren per etmaal en deze arbeid slechts valt tusschen des voormiddags 6 uur en des namiddags 1 uur of tusschen des namiddags 1 uur en des namiddags 9 uur.”

Daarbij wordt dus de maximum werktijd gebracht op 7 uren en om dit flink te accentueeren werden de grenzen, waarbinnen gewerkt mag worden, oorspronkelijk gesteld op 6 uur voormiddag tot 1 uur namiddag en 1 uur namiddag tot 9 uur namiddag.¹⁾ In de morgenploeg zoude men dus, daar blijkens art. 16 minstens één schafttijd van 1 $\frac{1}{2}$ uur ter onderbreking van 7 uur werktijd noodig wordt geacht, nog korter dan 7 uur moeten werken! Bij de allernieuwste verbeterde editie werd het cijfer 6 op 4 gebracht, dat van 9 op 10, zoodat de grenzen ruimer zijn gesteld, maar de eisch van 7 uren *maximum* werd gehandhaafd.

En dit alles werd bedacht volgens de Memorie van Antwoord om onze industrie in staat te stellen in deze moeilijke tijden beter aan haar productie-eischen te beantwoorden!

4°. Art. 11b behandelt het drie-ploegenstelsel en opent de mogelijkheid van een bestuursmaatregel, toelattende: „dat mannen in fabrieken en werkplaatsen tusschen des namiddags 5 uur en des voormiddags 7 uur in of voor bepaalde bedrijven bepaalde soorten van arbeid of arbeid onder bepaalde omstandigheden verrichten, indien deze arbeid, ongerekend rusttijden van 1 $\frac{1}{2}$ uur en korter, dag en nacht onafgebroken moet worden voortgezet of uit anderen hoofde des nachts moet worden verricht, mits de arbeid dezer mannen in eene tijdruimte van drie weken slechts gedurende eene week valt tusschen 6 uur namiddags en 6 uur voormiddags en zij, behoudens den benodigden tijd voor de omwisseling der ploegen, niet langer arbeid verrichten dan 8 uren per etmaal.”

Waar het twee-ploegenstelsel al zoo bezwaarlijk wordt gemaakt, is het geen wonder, dat het drie-ploegenstelsel niet met grooter welwillendheid wordt behandeld. Volgens de eerste lezing, die eenigszins gewijzigd nog in art. 11b gehandhaafd is, wordt gedacht aan de inrichting van drie ploegen, waarbij over schafttijden niet gesproken werd, men kan dus, art. 16 uit het oog verliezende, voor volwassen mannen aan 8-urige werktijden denken. De Memorie van Antwoord spreekt ook in dien geest van het voordeel van deze werkverdeling, dat „daarom deze arbeiders terstond den 8-urendag (hebben)”. Hoe de bepaling te verstaan en uit te voeren is dat „de arbeid dier mannen in een tijdruimte van drie weken slechts ge-

¹⁾ De toelichting spreekt van 5 uur; welk cijfer gaf de bedoeling weer? — S.

durende een week mag vallen tusschen 6 uur namiddags en 6 uur voormiddags", is mij niet duidelijk geworden.

Trouwens de geheele zaak is alweer op losse schroeven gezet door het nieuwste artikel 12° (na de roode week geredigeerd!), luidende:

„Van af het tijdstip van vier jaren na het in werking treden dezer wet kan, voor alle of sommige gemeenten, bij algemeenen maatregel van bestuur worden bepaald, dat mannen in fabrieken en werkplaatsen in of voor de dag-en-nacht-bedrijven, bedoeld in het eerste lid, onder b, van art. 11, niet langer bepaalde soorten van arbeid of arbeid onder bepaalde omstandigheden mogen verrichten dan 6 uren per dag, behoudens den benoodigden tijd voor omwisseling der ploegen; terwijl hun arbeid in eene tijdruimte van vier weken slechts gedurende eene week geheel in den nacht mag vallen.”

Daarbij wordt dus aan een maatregel van bestuur overgelaten te bepalen, dat bij dit drie-ploegenstelsel de maximum werktijd wordt vastgesteld op 6 uren per etmaal. Dit is een van die wijzigingen, waarvoor „toelichting overbodig” was!

Het komt mij voor, dat de twee- en drie-ploegenstelsels in de wet beter geregeld moeten worden dan in dit ontwerp bedoeld werd.

5°. In art. 17 is de Zondagsarbeid volstrekt verboden in en buiten de fabrieken. Wat de laatste betreft, kan alleen voor het reinigen van een stoomketel een uitzondering worden gemaakt, alsof dit werk — dat in ieder geval door reserve te vermijden is — juist het eenig noodzakelijke ware! Bijna alle andere volstrekt noodzakelijke Zondags-werkzaamheden zijn schijnbaar onbekend bij de voorstellers! Ook deze bepalingen zullen geheel anders moeten luiden om ze uitvoerbaar te doen zijn.

6°. Eenige vraagteekens moet ik plaatsen bij twee voorname bepalingen van het gewijzigde ontwerp. In de eerste plaats bij art. 11e, aan een maatregel van Bestuur overlatend te bepalen: „dat mannen en ongetrouwde vrouwen in fabrieken en werkplaatsen des Zaterdag of op een daarmede voor bepaalde kerkgenootschappen gelijk te stellen dag langer dan 6 uren en op 5 andere dagen in het kalenderjaar langer dan 8 uren in of voor bepaalde bedrijven bepaalde soorten van arbeid of arbeid onder bepaalde omstandigheden verrichten, mits niet langer dan 11 uren en mits het gezamenlijk aantal uren, waarin in die week arbeid wordt verricht in de onderneming, voor iederen arbeider niet meer dan zeven en vijftig bedraagt.”

Hier wordt dus gelegenheid tot langeren geregelde werktijd gegeven, dan het geheele ontwerp verder bedoelt. Er wordt zelfs gesproken van maximum werktijd van 11 uur bij een werkweek van 57 uur. Is het de bedoeling, dat een Minister door middel van dit artikel de geheele wet ter zijde kan stellen? Waarschijnlijk niet, maar wat bedoelt men dan wel, daar men de overgangsbepalingen liet vervallen?

7°. Mijn tweede vraag geldt de zonderlinge voorschriften van art. 15, 1 en 2. Daarin staat: „een arbeider mag in of voor dezelfde onderneming buiten de fabriek of werkplaats of het terrein dier onderneming geen arbeid verrichten op uren waarop hij in die fabriek of werkplaats of op dat terrein geen arbeid mag verrichten.”

En 15, 2 bepaalt, dat een jeugdig persoon of vrouw „in geen geval” arbeid mogen verrichten buiten de bovenbedoelde uren.

Hoe moet dit worden verstaan? Het misbruik is algemeen bekend (het wordt door niet-voorstanders van verkorting breed uitgemeten), dat van korten werktijd wordt geprofiteerd om allerlei bijwerk te verrichten. Dit is zeer zeker een niet te onderschatten bezwaar. Vele en daarbij niet de slechtste werklieden overwerken zich niet in, maar buiten de fabriek. Sommige houden er complete werkplaatsen thuis op na en tegen dit misbruik is niets anders te doen dan dergelijke

mensen te ontslaan als ze het al te erg maken. Men wil dit euvel wel eens aan te lage loonen toeschrijven, maar het heeft daarmede niets te maken en ook wettelijk is er moeilijk iets aan te doen. Maar toch probeert men dit laatste in art. 15, 2 voor de vrouwen! En wat nog vreemder is, men vestigt er de bijzondere aandacht op, dat een man ook wel bij een anderen werkgever kan gaan om zijn werkuren te vermeerderen!

Ik heb slechts eenige grepen gedaan; het ligt niet op mijn weg de geheele wet aan een nauwkeurige critiek te onderwerpen. En bovendien is dit minder noodig, daar de Regeering een nieuw ontwerp voorbereidt. De voorstanders van een korteren werktijd dan thans nog algemeen gebruikelijk is — en ik schaar mij, gelijk ik in het eerste gedeelte van dit artikel kort uiteenzette, uit volle overtuiging in hun geleederen — kunnen slechts wenschen, dat bij deze voor onze nijverheid zoo hoogst gewichtige zaak te rade worde gegaan met de eischen, die de internationale toestand stelt en met de bijzondere eischen onzer industrie. Daarbij worde vooral gelegenheid gegeven op niet-omslachtige wijze uitzonderingen toe te laten onder nadere controle der arbeidsinspectie, wie men deze controle blijkens de ervaring gerust kan toevertrouwen. Eindelijk, dat niet te licht worde gedacht over de noodzakelijkheid van goede overgangstermijnen ter voorbereiding van de nieuwe toestanden. Men mag hopen en verwachten, dat de Minister van Arbeid voorlichting zal zoeken in industriële zoo goed als in politieke en arbeidskringen, alvorens hij zijn ontwerp vaststelt.

C. F. STORK.

DE DALING VAN HET GEBOORTECIJFER IN NEDERLAND.

Gaarne voldoe ik aan de uitnoodiging om, naar aanleiding van het academisch proefschrift, onlangs door den arts J. Th. Wilkens aan bovengenoemd onderwerp gewijd, in dit weekblad de beteekenis der sterk verminderende nataliteit beknoptelijk uiteen te zetten.

Meer dan eene aanleiding zal het geschrift van den heer W. mij daarbij niet kunnen zijn. Dit toch bevat, het doet mij leed het te moeten uitspreken, in niet meer dan drie vel druks slechts een oppervlakkige behandeling van het gewichtige vraagstuk. Bovendien eene, welke niet, gelijk men in een medische dissertatie zou verwachten, de beperking der geboorten en de wijze waarop deze overwegend tot stand komt, t.w. door preventief geslachtsverkeer in het huwelijk, van medisch standpunt beschouwt, en dan natuurlijk mede in verband met hare beteekenis voor de daling der zuigelingensterfte, doch haar doorlopend als sociaal en economisch verschijnsel opvat, en als zoodanig haar oorzaken, aan de hand van wat anderen daarover schreven, tracht bloot te leggen en haar beteekenis voor ons volk te bepalen.

Wanneer hij de gevolgen der gezinsbeperking, voor de kinderen en voor de ouders, in het laatste hoofdstuk zijner brochure zal nagaan, geeft de heer W. met betrekking tot de eersten slechts een statistieke van Friedjung, waarvan de waarde, bij gebreke van nauwkeurige bronvermelding, bij gebreke ook van cijfers, welke den omvang van het waargenomen materiaal kunnen doen kennen, niet wel te beoordeelen is; en bepaalt hij zich, met betrekking tot de ouders, er toe op te merken, dat opzettelijke gezinsbeperking „niet zonder gevolgen op de psyche van den mensch blijven” kan. Doch, als ware hij, de medicus, hier op verboden terrein beland, voegt hij er onmiddellijk aan toe: „ik kan hier niet dieper op ingaan, het zou mij te ver buiten mijn onderwerp voeren”. Deze uiterste soberheid in de medische argumentatie van den schrijver dunkt mij overigens

een geruststelling voor hen, die zijn oordeel over de beteekenis der geboortedaling niet onderschrijven.

Echter ook op de nationaal-economische zijde gaat hij niet diep in. Zijn conclusie, „dat van nationaal standpunt de geboortenafnemering een gevaar is en bestrijding eischt,” steunt op een betoog van niet meer dan 4 regels, nadat hij zich eerder (bl. 21) van Malthus' waarschuwing, nopens dreigende voedselschaarschte bij ongebreidelde bevolkingsaanwas, had afgemaakt met de, niet nader toegelichte, uitspraak, dat deze „reeds lang onjuist gebleken” zoude zijn. Van zelfstandig onderzoek is in het werkje nergens cenig spoor te vinden, behoudens dan een statistische mededeeling uit de Leidsche (gynaekologische?) polikliniek in de Inleiding. Wie aan het gewichtig onderwerp der daling van de geboorten een academisch proefschrift wijdt, behoort, naar mijne meening, na de werken, laatstelijk door Budge, Brentano, Wolf, Leroy Beaulieu c.a. over het thema gepubliceerd, met meer en beter voor den dag te komen, dan hier is geschied.

De cijfers, door hem vermeld, zijn alle uit de bekende officieele bronnen, voor wat Nederland aangaat in hoofdzaak uit de Inleiding der jaarlijksche Statistiek van den Loop der Bevolking, overgenomen. Een enkele maal is de schrijver niet gelukkig geweest in het trekken daaruit van de juiste conclusies. Op bl. 35 gaat hij den invloed na van den godsdienst op het geboortecijfer, en vergelijkt te dien einde de cijfers van de beide overwegend katholieke provincies met die van Gelderland, als overwegend protestantsche provincie, en Friesland, „waar het grootste deel der bevolking geen godsdienstige overtuiging bezit”. Die laatste uitspraak zou de heer W. moeite hebben waar te maken, aangezien bij de laatste volkstelling in deze provincie slechts 12,87 percent der mannen en 10,74 percent der vrouwen verklaarden tot geen kerkelijke gezindte te behooren, terwijl omgekeerd 21,30 percent der mannen en 21,85 der vrouwen tot de Geref. Kerken of tot de Chr. Gereformeerden behoorden (tegen slechts onderscheidenlijk 9,22 en 9,35 in het geheele rijk). Doch waarom koos de heer W. juist Gelderland, met 35 pCt. katholieken onder de bevolking, als typisch protestantsche provincie van overwegend landelijk karakter, en niet Zeeland of Overijsel, waar de katholieken slechts 25 en 26 percent der bevolking uitmaken? Had hij Zeeland genomen, dan zou hem gebleken zijn, dat het nataliteitscijfer er van 1870/9 tot 1910/14 daalde van 40,62 op 26,68 per duizend der bevolking, dus met ruim 34 pCt., zoodat ook zijn op de Friesche cijfers (die een daling met ongeveer 28 pCt. aanwijken) berustende conclusie: „de sterkste daling vinden wij ten slotte in de streken, waar men voornamelijk met lieden zonder godsdienstige overtuiging te doen heeft”, dan niet houdbaar zoude zijn gebleken.

Wat nu overigens te denken van de opvatting, welke ook het hier besproken proefschrift beheerscht, dat de geboortendaling een bedenkelijk verschijnsel is, waartegen de strijd behoort te worden aangebonden? Een strijd, welke er zelfs niet voor zoude moeten terugdeinzen, naar de meening van den heer Wilkens, om bij armenondersteuning de gezinnen met veel kinderen voor te trekken!

Te ontkennen valt het niet, dat de daling der geboorten sedert 1876, niettegenstaande de huwelijken, van 1880 tot op het uitbreken van den oorlog, in verhouding tot de bevolking eer zijn toegenomen dan gedaald, zeer belangrijk is geworden hier te lande. Ware het geboortecijfer, in 1876 37,1 per 1000 inwoners, op gelijke hoogte gebleven, dan zouden er in 1914, het laatste jaar waarop de oorlog niet inwerkte, in plaats van 176.831 levend aangegevenen, ongeveer 233.000 zijn geteld, dus 56.000 meer. Ons volk blijft, tengevolge van de gewilde beperking der huwelijksvruchtbaarheid, welko omnium consensu de oorzaak is van de daling der geboorten, thans telken jare

opnieuw verstoken van een accres ter grootte van het zielental eener stad als Dordrecht of Tilburg. Geen kleinigheid inderdaad!

Echter moet hier een tweede, nog belangrijker, feit aanstonds worden naast geplaatst, t.w. de daling der sterfte, welke, véél vroeger reeds begonnen, bovendien veel grooter omvang heeft bereikt dan die der geboorten. De sterfte, in 1840—9 nog 26,6 per 1000 en per jaar bedragend, is sedert voortdurend, zij het met schommelingen, gedaald tot 13,0 in 1910—14, tot op minder dan de helft dus van het aanvangscijfer, met het gevolg, dat het overschot van geboren en gestorvenen, in 1840—9 6,98 per 1000 zielen beloopend, in 1910—14 tot 15,16 was gestegen. Men pleegt dit overschot het „natuurlijke” bevolkingsaccres te noemen. Een niet geheel onbedenklijk spraakgebruik, in zooverre een saldo van geboren en gestorvenen in oude cultuurstaten geenszins blijvend als van zelf sprekend, of ook maar mogelijk, mag worden beschouwd.

Die aanzienlijke daling der sterfte is nu oorzaak, dat, ondanks de daling der geboorten, en ondanks het feit, dat ons land tusschen 1840 en 1914 311.012 personen meer naar het buitenland zag vertrekken, dan zich van daaruit hier te lande vestigden, ons bevolkingscijfer met toenemende snelheid stijgt. Het overschreed in 1847 de 3 millioen zielen; daarna duurde het tot 1879, dus 32 jaar, eer de 4 millioen werden bereikt; in 1897, na 18 jaar derhalve, werd het cijfer van 5 millioen zielen overschreden; reeds in 1911, dus na 14 jaar, was onze bevolking andermaal met 1 millioen inwoners toegenomen, terwijl, indien de bevolking blijft groeien in den omvang, welken de laatste jaren te zien geven, d.w.z. met meer dan 100.000 zielen per jaar, in den loop van 1920, dus in 9 jaar tijds, het zevende millioen zal worden bereikt.

In deze omstandigheden kan, tenzij eerlang een ongekend omvangrijke emigratie — welke kostbaar is en uit het volk de meest energieke elementen wegneemt — zou optreden, of, wat waarschijnlijker is, de sterfte in belangrijke mate weder zoude stijgen; verdere daling der geboorten niet uitblijven. De vermindering der sterfte maakte, van al het andere nog afgezien, en geheel daargelaten de vraag of daaruit de vermindering der nataliteit alleen reeds genoegzaam kan worden verklaard, de geboortedaling onvermijdelijk, gelijk omgekeerd de geboortedaling de aanzienlijke vermindering der sterfte eerst mogelijk maakte. Men stelle zich toch even voor, hoe de toestand zoude zijn, indien de geboorten hier te lande niet waren afgenomen. Bij een geboortecijfer van 37,1 en een sterftcijfer, als in de jaren 1912—14, van 12,4 per 1000 zielen, zou het „natuurlijk” bevolkingsaccres bijna 25 per 1000 bedragen, een cijfer, hetwelk een verdubbeling der bevolking in 28 jaren veroorzaakt, en dus bijna den interval van 25 jaar tusschen de termen van Malthus' meetkundige reeks met betrekking tot de bevolkingsuitbreiding zou verwezenlijken. M.a.w. onze bevolking op 1 Januari 1918 6,7 millioen zielen tellende, zou in 1945 tot 13,4 millioen, in 1973 tot 26,8 en tegen het einde dezer eeuw tot 53 millioen zielen groeien. Is er iemand, die dit voor mogelijk of wenschelijk houdt? En zoo neen, wat beteekent dan het jammeren over de daling van het geboortecijfer? In den mond van Prof. Aengenent, die (Leerboek der Sociologie, 3e druk, bl. 482) schrijft, dat voor de kinderen „een bestaan in mogelijke armoede, maar met een zeker recht op de eeuwige zaligheid te verkiesen is boven het niet bestaan”, is de veroordeeling der beperking van de geboorten zeker begrijpelijk, al blijkt uit de daling der geboorten onder onze katholieken zijn opvatting ook in hunne kringen laatstelijk terrein te verliezen ¹⁾.

¹⁾ Opmerkelijk overigens, dat deze katholieke schrijver aan de geciteerde uitspraak liet voorafgaan (blz. 480) de verklaring, dat hij gaarne zich schaaft „aan de zijde der boven-

Doch het proefschrift van den heer W. is niet vanuit dit standpunt geschreven.

Ook indien ons volksinkomen in gelijke reden kon toenemen, d.w.z. kon verdubbelen in 28 jaar, zou een dergelijke, ons stedenschoon vernielende, de bekoring van landelijke rust wegvagende, het leven steeds meer tot een ons zenuwgestel verterenden, jakkerenden strijd om het bestaan misvormende, bevolkingsvermeerdering, in mijn oog, het tegendeel van een begeerlijk verschiep openen. Om van haar invloed op de verdeling van het volksinkomen bij behoud van de bestaande grondslagen van het economisch leven nog te zwijgen! Doch er is geen sprake van, dat het volksinkomen met een dergelijken bevolkingsaanwas gelijken tred zoude kunnen houden.

De heer Wilkens, die zich met eene apodictische zinsnede afmaakt van Malthus' betoog nopens de mogelijke uitbreiding van het maatschappelijk inkomen, heeft blijkbaar geen kennis genomen van de zoo belangrijke, gedocumenteerde, beschouwingen door Prof. J. Wolf, in zijn boek „die Volkswirtschaft der Gegenwart und Zukunft“ (1912) en in zijn brochure „Nahrungsspielraum und Menschenzahl“ (1917) geleverd, ten betooge, dat Malthus zich aan een volkomen ongerechtvaardigd optimisme schuldig maakte, toen hij aannam, dat het maatschappelijk inkomen duurzaam, ik zeg niet in een meetkundige, doch in een rekenkundige reeks, met een tijdsinterval van 25 jaar, tusschen de termen dier reeks, zou kunnen groeien.

Ik kan zijn klemmend betoog te dezer plaatse niet met eenige volledigheid weergeven. De technische vooruitgang kan in twee richtingen worden verwezenlijkt: besparing van productiemoeite bij gelijk resultaat, of vergrooting van het resultaat bij gelijkblijvende productiemoeite. In beiderlei richting nu wordt de vooruitgang geremd. In de eerste, wijl het feitelijk ondenkbaar is, dat besparingen op de productiemoeite, welke in het verleden mogelijk bleken, in de toekomst in gelijken omvang zich zouden herhalen. (Een voorbeeld slechts: in $\frac{1}{4}$ eeuw leerde men voor de productie van 100 K.G. suiker met 600 K.G. bieten in plaats van met 2000 K.G. te volstaan; een besparing van 1400 K.G. bieten per zak suiker, gemiddeld dus 466 K.G. per 25 jaar, is thans niet meer mogelijk; of een tweede: de overtocht naar Amerika vorderde met de Savannah 26, met de Deutschland 5 dagen, een tijdsduur, waarop geen 21 dagen meer te besparen vallen!) Oplossing van het belangrijk vraagstuk der verbetering van het economisch rendement van de steenkool zoude zeker nog een zeer aanzienlijke besparing op de productiemoeite kunnen opleveren. Doch de langjarige pogingen, in deze richting aangewend, hebben de gehoopte uitkomst nog maar zeer weinig nader gebracht. En in de tweede richting stelt, van den dreigenden stikstofnood nog gezweven, de wet der verminderende meeropbrengsten (zooals Prof. Koenen voorstelde haar te noemen) aan den vooruitgang grenzen, niet enkel op het gebied van den landbouw en der grondstofproductie, doch over gansch het terrein van het bedrijfsleven. Geen eeuw zal meer een relatieve vermeerdering van het maatschappelijk inkomen, in verbruiksgoederen uitgedrukt, beleven, in omvang met die, welke in de laatste 100 jaar werd verwezenlijkt, gelijkstaande.

Dit maakt een bevolkingsaanwas, gelijk laatstelijk hier te lande, ondanks de daling van het geboortecijfer, te boeken valt, tot een ernstig gevaar voor de volkswaart. De „repressive check“ van Malthus (vermeerderde sterfte) zal de bitter-harde correctie moeten aanbrengen, tenzij de daling der geboorten verderen voortgang neemt. Indien niet op uitbreiding van het maatschappelijk inkomen, zelfs in rekenkundige reeks, mag worden gerekend, en men het gemiddeld wel-

genoemde gematigde optimisten, die erkennen, dat de voortplantingsneiging redelijk moet worden geregeld, een verklaring, welke d. m. met de onvoorwaardelijke onderwerping aan het *crescite et multiplicamini* kwalijk valt te rijmen.

vaartspeil niet wil zien dalen, dan zal het „natuurlijk“ bevolkingsaccres moeten worden tot staan gebracht, althans sterk moeten dalen en asymptotisch het nulpunt moeten naderen. De keuze tusschen de twee mogelijkheden, vermeerderde sterfte of verminderde geboorten (de emigratie is uiteraard slechts een tijdelijk werkend, kostbaar, en niet afdoend palliatief) kan voor wie op economisch standpunt zich plaatst, en niet instemt met de geciteerde uitspraak van Prof. Aengent, toch inderdaad niet moeilijk zijn. Dit te minder, wijl voor de uitbreiding der productie niet bovenal menselijke arbeidskracht, doch mechanische, dus kapitaal gevorderd wordt. Nergens ligt kapitaal braak, wachtend op arbeiders om het productief te maken. Er is ook bij een stationnaire bevolking nog een onbegrensde uitbreiding mogelijk van het volksinkomen, al kan dit dan ook niet in rekenkundige reeks toenemen.

En dit alles is door den oorlog nog te klemmender geworden. Niet enkel wegens de ontzettende vernieling van rijkdom, welke hij heeft teweeggebracht. Doch ook wegens den geest, welke, mede ten gevolge van de distributie en verdere sociale maatregelen, tijdens den oorlog getroffen, in de arbeidersbevolking gevaren is. Ook wanneer het kapitaal, in verhouding tot de bevolking, weder in zijn vroegeren omvang zal zijn hersteld, zal daarom van het volksinkomen nog niet hetzelfde kunnen gelden. De eisch der invoering van den 8-urendag over de geheele lijn, op een tijdstip waarin niets zoozeer noodig is, in het belang der arbeiders zelve allereerst, als herstel der maatschappelijke voortbrenging op het peil van vóór 1914, is, naast den drang tot zeer aanzienlijke loonsverhoging, van dien geest een sprekend symptoom. De periode van sterk toegenomen verbruik en sterk verminderde kapitaalvorming, welke met den oorlog werd ingeluid zal, naar te vreezen staat, hem lang overleven, al is dan ook het verbruik aan onoverkomelijke grenzen gebonden door den omvang der voortbrenging. En naarmate in de behoeften der arbeiders in allerlei vormen meer uit de publieke kassen zal worden voorzien, zal de onvermijdelijke belastingverhoging, welke daarvan het gevolg is, niet enkel de mogelijkheid der kapitaalvorming verminderen, doch ook daar, waar deze nog bestaat, den lust om er toe te besluiten. Niet ieder is bereid zich in zijn verteringen stage beperkingen op te leggen, om de vruchten zijner besparing, via de schatkist, door anderen te doen genieten.

In deze omstandigheden en in ons land, waar niet als bij de meeste oorlogvoerende bevolking ten gevolge van den wereldstrijd terugliep, de daling der geboorten te willen tegenhouden, ware, economisch gesproken, naar mijne meening, onverdedigbaar.

Men wijst op andere volken, door wier snelle uitbreiding wij, bij een stilstaand bevolkingscijfer, zouden dreigen overvleugeld te worden. Echter valt af te wachten, of de periode van economische inziinking, welke der gansche wereld te wachten staat, niet ook elders de geboortendaling, die in vrijwel alle cultuurstaten zich reeds vóór den oorlog deed waarnemen, aanmerkelijk zal versnellen. De lust, om zonen voor het vaderlandsche leger beschikbaar te stellen, zal, in het gezicht der hekatomben van den wereldkrijg, er bij zeer velen stellig niet grooter op geworden zijn. Voorts wordt de kracht van een volk niet enkel, niet bovenal zelfs, bepaald door het aantal zijner inwoners. Het cultuurpeil, en de rijkdom der volken treden hier op den voorgrond. Men denke eenerzijds aan Rusland, anderzijds aan Duitschland of Frankrijk. En eindelijk, wordt het bewandelen van een weg, dien men op deugdelijke gronden verderfelijck meent te moeten achten, minder bedenkelijk, wanneer anderen niet bereid zijn hem met ons te verlaten?

Het is daarom gelukkig dat, naar allen, ook de heer Wilkens blijkens zijn proefschrift (bl. 47), verwachten, de oorzaken, welke de omstreeks 1876 hier te lande ingetreden daling der geboorten hebben teweegge-

bracht, (bij welke oorzaken ik in dit, toch reeds rijklijk lang geworden artikel, thans niet wensch stil te staan) ook verder zullen doorwerken en het geboortecijfer hier te lande nog belangrijk meer zullen doen dalen. Slechts wanneer ons een proefneming met de praktische toepassing van het socialisme te wachten zoude staan, zoude ik te dezen opzichte minder optimist zijn. Zeker wordt thans in socialistische kringen de vrijwillige gezinsbeperking in ruime mate toegepast. Men moet echter wel onderscheiden tusschen socialisten, levende in een „kapitalistische” samenleving, en burgers van den socialistischen toekomststaat. Ik zal daarop thans niet dieper ingaan, doch mij er toe bepalen om, tegenover de door den heer Wilkens geciteerde uitspraak van Bebel, die voor de socialistische maatschappij eene langzamere bevolkingsvermeerdering voorspelde dan voor de burgerlijke, te plaatsen het mij juist dunkend oordeel eenerzijds van K. Kautsky, en anderzijds van A. Menger. De eerste erkende in zijn werk „Vermehrung und Entwicklung in der Gesellschaft”, dat eene socialistische samenleving de bevolkingsuitbreiding „zu einer rapide machen wird”; en de laatste verwacht in zijn „Neue Staatslehre” van de „sozialistische Rechtsordnung”, dat daarin „der bisherige Menschenzuwachs weitere ungeheure Dimensionen annehmen” zal.

„Die Rationalisierung der Sexuallebens”, waaraan Prof. J. Wolf in 1912 een ander, eveneens zeer belangrijk, boek wijdde, wordt in alle cultuurlanden aangevaard, met betrekking tot het tijdstip voor het vestigen van een gezin. Ik zie geen redelijken grond om haar onmiddellijk na het voltrekken van het huwelijk het zwijgen op te leggen. Trouwens is hier tusschen den heer Wilkens en mij wel principieel verschil? Waar hij (bl. 41) pleit voor een afstand van 24—30 maanden tusschen twee opvolgende partus, zal mij wel willen toegeven, dat dit ideaal niet algemeen te verwezenlijken is, indien men de bepaling van den omvang der progenituur aan de natuur zelve overlaat en zich daarbij van alle gewilde regeling (in welken vorm dan ook) onthoudt.

Tegen groote gezinnen is ongetwijfeld geen enkel bezwaar, wanneer de ouders fysiek, psychisch en economisch zich krachtig genoeg weten, om de daaruit voortvloeiende lasten blijmoedig te aanvaarden. Doch algemeen gesproken moet, dit is de slotsom waartoe ik kom, de daling der geboorten niet als een euvel, doch als een gelukkig verschijnsel worden beschouwd.

C. A. VERRIJN STUART.

Utrecht, 7 Januari 1919.

DE GEWIJZIGDE TARIEVEN VAN INKOMSTENBELASTING, VERMOGENSBELASTING EN (VERLENGDE) VERDEDIGINGSBELASTINGEN.

Prof. Mr. Dr. Ant. van Gijn schrijft:

De Minister van Financiën heeft nu de wijzigingen van de in het hoofd dezer vermelde belastingen ingediend. De Verdedigingsbelastingen, die maar voor drie jaren 1916/17, 1917/18 en 1918/19 bedoeld waren, worden nog vier jaren, dus tot en met 1922/23, verlengd, maar ze worden niet onaanvaardelijk (van 48 op 32 à 35 miljoen) verlaagd, vooral voor zoover zij naar den maatstaf van het vermogen geheven worden (Verdedigingsbelastingen 1a en 1b) en met name voor de hooge vermogens. Naast de verlenging van de tijdelijke Verdedigingsbelastingen staat nog de verhooging van de blijvende Inkomsten- en Vermogensbelastingen.

De Minister deed een goed werk door bij de wijzigingen van de Verdedigingsbelastingen becijferingen over te leggen omtrent hetgeen er door hen, die verschillende inkomsten genieten en verschillende vermogens bezitten zal zijn bij te dragen en in de laatste drie jaar werd bijgedragen. Uit die cijfers blijkt,

dat indien er in de volgende vier jaren ongeveer f.20 miljoen meer zal worden verkregen uit Inkomsten-, Vermogens- en Verdedigingsbelastingen (naar inkomen en vermogen) te zamen, zulks geheel ten laste komt van hen, die (zuiver) arbeidsinkomens van f.5000 en méér hebben, alsmede van hen, die een (zuiver) vermogensinkomen van f.5000 en minder hebben. Deze categorieën betalen niet alleen de f.20 miljoen hogere totaalopbrengst meer, doch ook wat de vermogensinkomens boven f.5000 minder te betalen krijgen (minder te betalen krijgen — het zij herhaald — dan wanneer de Verdedigingsbelastingen onveranderd verlengd werden en de blijvende belastingen niet verhoogd werden).

Erkend moet worden, dat nu de Verdedigingsbelastingen, aanvankelijk als een heffing in eens (in tien kwartalen te betalen) bedpeld en slechts op technische gronden tot een drie-jarige belasting vormd, door de verlenging van den termijn een ander karakter krijgen, de belasting van de arbeidsinkomens tegenover die van de vermogensinkomens veel te laag was en het spreekt dus van zelf, dat de vermindering van de opbrengst van deze crisisbelastingen, nu de duur met vier jaar wordt verlengd, is gebuikt om de vermogensinkomens van den te zwaren last te ontheffen. Die ontheffing heeft grosso modo plaats gehad door de Verdedigingsbelastingen, welke naar het vermogen worden geheven, tot de helft, die, welke naar het inkomen worden geheven, tot 2/3 terug te brengen. Aan de progressie is weinig veranderd; die van de Verdedigingsbelasting 1a en 1b is tot aan de vermogens van ruim 10 miljoen nog iets verscherpt, daarboven wat verslapt; de progressie in Verdedigingsbelasting II is iets, maar zeer weinig, verscherpt over bijna de geheele lijn. Wat de grotere arbeidsinkomens meer gaan betalen in de volgende vier jaar, is geheel een gevolg van de verhooging van de blijvende Inkomstenbelasting.

Het is jammer, dat de Minister ons geen afzonderlijke vergelijking geeft van de veranderingen, welke hij maakt in de blijvende belastingen, waaronder ik versta: de Inkomsten- en Vermogensbelasting en de opcenten op deze beide belastingen ten behoeve van het leeningfonds (opcenten, waarin overigens wel wat het getal, doch niet wat de opbrengst betreft, wijziging gebracht wordt). Ik laat hier een staatje voor eenige inkomens volgen.

Inkomen	Belasting ¹⁾ , indien inkomen alleen uit arbeid		Belasting ²⁾ , indien inkomen alleen uit vermogen	
	thans	ontwerp	thans	ontwerp
1.000	9,10	8,12	16,10	20,12
3.000	77,—	85,—	119,—	156,—
5.000	161,—	178,60	231,—	298,60
8.000	287,—	335,—	399,—	527,—
12.000	484,—	572,50	651,—	860,—
16.000	707,—	835,—	931,—	1.219,—
20.000	931,—	1.035,—	1.211,—	1.515,—
32.000	1.771,—	2.297,50	2.219,—	3.165,—
60.000	3.731,—	6.322,50	3.731,—	4.551,—
120.000	7.931,—	17.447,50	9.611,—	20.627,—
200.000	13.531,—	32.447,50	16.331,—	37.247,—
400.000	27.531,—	69.947,50	37.131,—	79.547,—
1.000.000	70.531,—	181.447,50	94.571,—	205.407,—

In de wijziging van de tarieven der blijvende belastingen ligt mijns inziens de zwakke stede van 's Ministers voorstellen. Ik spreek nu niet van het feit, dat hij die belastingen zoo sterk verhoogt, doch van de wijze, waarop zulks geschiedt. Met weinig woorden komt deze hierop neer, de opbrengst van beide belastingen wordt ongeveer verdubbeld; bij de Inkomsten-

¹⁾ Inkomstenbelasting met de opcenten voor het leeningfonds.

²⁾ Inkomsten- en Vermogensbelasting met de opcenten voor het leeningfonds.

belasting gaat zulks gepaard met een sterke verscherping van de progressie; de Vermogensbelasting blijft eenvoudig zuiver proportioneel (behalve dan voor de vermogens van f 16—30.000).

Reeds de tegenwoordige proportionele heffing van het vermogen schijnt mij niet wél te verdedigen, maar zeker is proportionele heffing van het vermogen niet nleer oirbaar, als de progressie der Inkomstenbelasting zoozeer verscherpt wordt. De belasting, welke ten onzent Vermogensbelasting heet, heeft de strekking om de grootere draagkracht te treffen, welke vermogensinkomens hebben, vergeleken bij arbeidsinkomens, wyl deze laatste samenhangen met de werkkracht van wie ze geniet en nimmer zoo duurzaam zijn als vermogensinkomens. De Vermogensbelasting, welke Pierson indertijd invoerde, had de strekking de inkomsten uit vermogen op zichzelf te belasten, wyl immers de Bedrijfsbelasting slechts de inkomsten uit arbeid trof. Pierson had het tarief van de Vermogensbelasting zóó geregeld, dat inkomsten uit vermogen steeds belast werden tegenover inkomsten uit arbeid in de verhouding van 5 tot 3. Van f 2000 inkomens uit arbeid x belasting betaald wordende, werd er van f 2000 uit vermogen $\frac{5}{3} x$ betaald en hetzelfde gold van f 200.000 arbeidsinkomen en f 200.000 vermogensinkomen.¹⁾ Juist was die regeling in zoverre niet, dat zij aannam, dat de draagkracht van twee inkomens uit verschillende bron altijd in dezelfde verhouding staat. Bij de grootere inkomens, welke den genietters het overleggen van belangrijke sommen mogelijk maken, wordt het onderscheid in de draagkracht, welke inkomsten al naar de bron medebrengen, minder groot.

Onze tegenwoordige regeling is in zoverre juist, dat de hoogere heffing van vermogensinkomens afneemt, naar gelang de bedragen der inkomens toenemen. Doch zij vervalt nu weer in het andere uiterste. Was volgens Pierson de verhouding altijd van 1 : 1,66, thans is zij ²⁾ bij een inkomen van f 1000 1 : 1,8, bij een inkomen van f 3000 1 : 1,55, bij een inkomen van 20.000 1 : 1,3 en bij een inkomen van f 400.000 nog maar 1 : 1,2. Het verschil in waardering van de draagkracht van een vermogens- en een arbeidsinkomen is thans bij de hoogere inkomens ongetwijfeld te gering. Wird alleen de Vermogensbelasting verdubbeld, dan zoude het verschil bij kleine inkomens te groot worden en bij de groote wat beter op peil komen. Doch de Inkomstenbelasting wordt óók verhoogd en de progressie daarvan wordt sterk verscherpt en daardoor wordt het verschil bij de grootere inkomens nog belangrijk geringer dan het thans reeds is. Immers volgens het voorstel wordt de verhouding bij een inkomen van f 1000 1 : 2,5 (te hoog), bij een inkomen van f 3000 1 : 1,88, bij een inkomen van f 20.000 1 : 1,44 en bij een inkomen van f 400.000 1 : 1,14, d.w.z. degenen, die dat inkomen uit vermogen geniet (van f 8.000.000), betaalt maar een zevende meer, dan wie hetzelfde inkomen uit arbeid geniet. Wil de verhouding eenigszins juist worden, dan moet de Vermogensbelasting van vermogens van f 500.000 af tot een hooger percentage geheven worden.

Ik merk hierbij op, dat de redeneering, indertijd in de Kamer geuit, dat bij een Vermogensbelasting, welke niet meer, zooals die van Pierson, de inkomsten uit vermogen op zichzelf, doch slechts de meerdere draagkracht van vermogensinkomens boven arbeidsinkomens treft, progressie niet te pas komt, mij een zuivere petitio principii toeschijnt. De vraag, of er bij zulk een Vermogensbelasting al dan niet progressie noodig is, en wel een flauwe of een scherpe, hangt uitsluitend af van de progressie, welke de Inkomsten-

¹⁾ Hierbij werd er dan van uitgegaan, dat vermogen 4 pCt. inkomen gaf, wat van 1892—1907 wel een juist gemiddelde was. De stijging van den rentevoet wijzigde de belastingverhouding ten gunste van het vermogensinkomen.

²⁾ Aannemende een rentevoet van 5 pCt.

belasting vertoont. Is deze flauw, dan kan progressie bij de Vermogensbelasting achterwege blijven, is deze scherp — en zij wordt dat thans ongetwijfeld — dan is ook bij de Vermogensbelasting (een flauwere) progressie onvermijdelijk, indien men behoorlijk rekening wil houden met het verschil in draagkracht. Gelijk bij alle vergelijking van draagkracht mist men ook hier een nauwkeurige basis van berekening, maar dit mag niet er toe leiden, dat men het *toevallige* verschil in draagkracht van de kleinere en grootere inkomens, dat de proportionele belasting naar het vermogen aanneemt, als het meest juiste aanvaardt. Want ook die proportionele heffing gaat, gelijk uit het bovenstaande bleek, uit van een zekere schaal van verschil in draagkracht en lijkt die schaal niet juist, dan behoort men ook niet proportioneel van het vermogen te heffen, doch aan de Vermogensbelasting zooveel progressie (of degressie) te geven, totdat men de werkelijkheid zooveel mogelijk benadert. De minister, die toont de groote inkomens niet te willen sparen, zal zeker bij nader inzien wel oog blijken te hebben voor de wanverhouding, welke er meer en meer gaat bestaan tusschen hetgeen zij betalen, wier groote inkomens gefundeerd is en hen, die dit meestal door veel arbeid en zorgen bijeen krijgen en die daarvan een belangrijk deel moeten opleggen, willen zij voor hun ouden dag en hun gezin na hun overlijden zorgen. Voorbijgezien mag ook niet worden, dat inkomens, die de ton naderen of overschrijden, toch ook gewoonlijk maar enkele jaren genoten worden.

A. v. G.

DE MOEILIKHEDEN IN HET „STAHLWERKSVERBAND”

In vervolg op de bijdrage in No. 148 der E.-S. B van 30 October 1918 over dit onderwerp, kan schrijver dezes thans melden, dat de moeilijkheden door den loop der oorlogsgebeurtenissen aanzienlijk grooter geworden zijn. Genoemd lichaam is „voorloopig” verlengd tot ult. Juni 1919. Van de leden bezit een aantal ondernemingen in het thans bezette gebied ten Westen van den Rijn, anderen zijn eigenaren van bedrijven, die deels in het bezette, deels in het onbezette gebied zijn gelegen. De verbinding over den Rijn is nu eens afgesneden, dan weder gedeeltelijk vrij. Naar de gebieden, die bezet zijn, mogen wel uit Duitschland grond- en brandstoffen worden geleverd, doch omgekeerd niet. Door deze omstandigheid genoodzaakt, gingen de hoogovenbezitters in het bezette gebied er toe over het bestuur van het „Stahlwerksverband” te verzoeken hun productie zonder tusschenkomst van dit lichaam te mogen verkoopen.

De voornaamste bedrijven liggen in Lotharingen en Luxemburg, waar het erts gedolven wordt, dat ook gevonden wordt in het Saargebied en de Pfalz, terwijl Krupp zijn hoogovens te Rheinhausen, mede in het bezette gebied heeft staan, dus van daar zijn ruw ijzer ontvangt. Van de belangrijkste ondernemingen mogen hier ten behoeve van een juiste voorstelling de aandeelcijfers volgen:

	ton
Ver. Hüttenwerke Burbach-Eich-Düdelingen	569.974
De Wendelsche Berg- und Hüttenwerke	346.200
Rombacher Hüttenwerke	321.967
Lothringer Hütten- und Bergwerksverein	247.271
Gelsenkirchener Bergwerks A. G. Abteilung Esch und Aken	375.504
Stahlwerk Thyssen, Hagendingen (ongeveer)	300.000
Deutsch Luxemburg, Differdingen	300.000
Ougrée Marihaye, Abteilung Rodingen	117.765
	2.578.681

Aangezien het „Stahlwerksverband” totaal aan participaties 6.430.961 ton omvat, produceeren de hoogovens in Lotharingen en Luxemburg alleen tezamen 40 pCt. van het geheel.

Ter wille der volledigheid zij vermeld, dat deze cijfers alleen betrekking hebben op de in genoemd

verbond vereenigde A-producten (ruw ijzer, halfabrikaten, spoorwegbovenbouw materiaal, profielijzer en balken). Bovendien leveren deze bedrijven ook B-producten (staaf-, band-, plaat- en strookijzer, buizen, draad en draadproducten), waardoor het totale productiecijfer van 2.578.681 ton zal behooren te worden verdubbeld. Het is thans vrijwel zeker, dat de ijzeren staalnijverheid in Lotharingen en Luxemburg van het Deutsche Rijk zal worden afgescheurd. Overweegt men verder de prestaties der Fransche ondernemingen in het Longwy-Briey-bekken ¹⁾ en der Belgische fabrieken, dan blijkt in welke mate de concurrentie voor het „Stahlwerksverband” zal toenemen. Hierbij komt nog, dat het ruwe ijzer in het minette-district 20—30 Mark per ton goedkooper vervaardigd wordt dan in Rijnland en Westfalen en de betrokken bedrijven hun fabrikaten dus ook tegen lager prijzen op de markt kunnen brengen. Ten slotte zal de Rijnsch-Westfaalsche ijzer- en staalindustrie in plaats van 35 miljoen tonnen erts nog slechts 7 à 8 miljoen tonnen zelf kunnen winnen, d.w.z. voor $\frac{3}{4}$ van haar behoefte van het buitenland afhankelijk worden. Hierbij is nog niet in aanmerking genomen de mogelijkheid, dat de bezetting nog wel eenige jaren kan duren en daardoor de productie van het Saargebied, de Pfalz en van Krupp te Rheinhausen ook vervalt. De 3 Saar-ondernemingen van Gebr. Stumm, Roechling en Dillinger Hüttenwerke beschikken tezamen over een aandeelcijfer van 628.746 ton.

De toestand ziet er dus voorloopig ongunstig uit. Zonder op de gebeurtenissen te willen vooruitloopen, kan geconstateerd worden, dat na de opzegging door Luxemburg van het Tolverbond met Duitschland en de bekende voorliefde in Lotharingen voor Frankrijk, al heeft dit land zich juist door de hulp van Duitschland na 1872 enorm kunnen ontwikkelen, duidelijk is geworden, dat de nijverheid van beide landen zich aan Frankrijk aanleunt. Men vindt er de modernste en best ingerichte bedrijven, die in de nabijheid der ortsmijnen gelegen zijn. Toch bindt hen nog één ding voorloopig aan Duitschland, n.l. de cokes, die uit het Rijnland en Westfalen moeten komen. In hoeverre hierin van den anderen kant kan worden voorzien, is een kwestie van tijd. Tot dusverre waren de bedrijven in Lotharingen en Luxemburg wegens de goedkope productiekosten gepredestineerd om te exporteeren en der Rijnsch-Westfaalsche nijverheid hierin ook de baas.

Tot de vrede gesloten zal zijn, behooren deze ondernemingen nog staatsrechtelijk tot Duitschland en zijn aan haar contracten met het „Stahlwerksverband” gebonden, zolang zij haar lidmaatschap nog niet hebben opgezegd. De vraag om vrij te mogen verkoopen, is begrijpelijk, doch tevens een voortteeken.

Het genoemde lichaam behoort, niettegenstaande zijn macht, niet tot de hecht, sterk en weldoortimmerde, alleen reeds wegens de zeer uiteenlopende belangen der leden. Voor zooverre bekend is, werd nog geen beslissing over de vraag genomen. Daartoe zijn de omstandigheden te ongunstig, volgen de gebeurtenissen elkander te vlug op en is de toekomst te onzeker. Overwogen moet worden, wat de vrede zal brengen van de zijde der entente, maar ook, wat Duitschland nog zelf vertoonen zal.

In Duitschland kan het optreden der communisten nog tot allerlei vernielingen leiden, doch dat zijn schaden, die hersteld kunnen worden. Locale machten dringen op plotselinge socialiseering aan, de tegenwoordige regeering echter heeft bekend gemaakt, dat dit punt door de nationale vergadering geleidelijk opgelost zal dienen te worden, omdat nog niet bekend is, op welke bedrijven de entente beslag zal leggen en zij langs wettelijken weg dit onderwerp wenschte te regelen. Ten slotte mag niet uit het oog worden ver-

¹⁾ [Men zie daarvoor de artikelen op pag. 957 en 974 van den jaargang 1918. — Red.]

loren, dat de beperking van den werkdag en enorme loonsverhoogingen tot sluiting van groote bedrijven zullen leiden. De firma Krupp bijv. heeft in plaats van 40.000 arbeiders voor den oorlog en 132.000 tijdens dezen nog ongeveer 30.000 man aan het werk, die zij in dienst moet houden. Rekent men een tegenwoordig matig gemiddeld loon van 20 Mark per dag, dan betaalt zij per dag 600.000 Mark loon uit, per week 3,6 miljoen, per kwartaal 46,8 miljoen Mark, waar tegenover staat, dat zij de menschen bezig houdt, doch feitelijk weinig te doen heeft. Dat zijn toestanden, die geen onderneming uithouden kan. Zeker zal hierin wel weder een wending ten goede komen, doch mede ingevolge de hooge oorlogswinstbelasting en de aanstaande vermogensafgifte zullen nieuwe wonden geslagen worden.

Dit alles zal ten gevolge hebben, dat de belangen der verschillende ondernemingen en groepen daarvan een belangrijke verschuiving zullen aantoonen. Hiermede zal in verband staan de houding, die tegenover het „Stahlwerksverband” zal worden aangenomen. Een titanenstrijd, waarvoor men vroeger beducht was, zal niet meer kunnen ontstaan. Bij de geringe sympathie voor het verbond is begrijpelijk, dat ieder voor zich den stand van zaken rijpelijk moet overwegen en waar de punten van uitgang voor deze overwegingen en berekeningen nog ontbreken, zal het niemand verwonderen, dat men eenigszins in het gedrang is geraakt door het ingediende verzoek der ondernemingen in het bezette gebied, dat over het algemeen wordt opgevat als een begin van het afscheidingsproces van het verbond, dat hierdoor de helft van zijn bestaande productiemassa's ziet verdwijnen. ¹⁾

Meer kan voor het oogenblik over dit onderwerp niet worden gemeld.

CHR. SCHMID.

Essen, 15 Januari 1919.

DE ORGANISATIE VAN EENIGE EFFECTENBEURZEN IN HET BUITENLAND.

Wij hebben in de twee voorafgaande nummers ons bezig gehouden met de organisatie van de effectenbeurzen resp. te Brussel en te Parijs, wij zullen thans overgaan tot den oostelijken buurstaat.

III. Berlijn.

Wijl in Duitschland een Reichsbörsengesetz bestaat, zoude men allicht meenen, dat hier de organisatie der beurzen éénvormig en „aus einem Guss” geschapen zoude zijn. Niets is minder juist. Ook hier heerscht de grootste verscheidenheid in inrichting, en vooral in autoriteiten, die omtrent de inrichting der beurzen zeggingschap hebben. Ten deele komt dit weer daaruit voort, dat bij de invoering der rijksbeurswet in 1896 rekening moest worden gehouden met de bij de bestaande beurzen aanwezige toestanden, ten deele ook hieruit, dat men erkende, dat het Rijk de noodige organen miste voor uitoefening van een rechtstreeksch toezicht op de beurzen.

De Beurswet werd trouwens in hoofdzaak gemaakt onder druk van agrarische zijde, die den termijnhandel wilde tegengaan, vooral in graan, omdat men meende, dat door dien termijnhandel de graanprijzen werden gedrukt. De wet beoogde dus meer den beurshandel te belemmeren, dan dien te bevorderen. Zij draagt hiervan het kenmerk: van hare 96 artikelen bevatten de eerste 8 artikelen algemeene voorschriften over de inrichting der beurzen, 7 artikelen handelen over makelaars en noteering, 14 over toelating van fondsen en prospectus-aansprakelijkheid, terwijl 19 artikelen aan Ehrengerichte, 21 artikelen aan den termijnhandel en 25 artikelen aan Strafverfahren en Strafbestimmungen zijn gewijd.

¹⁾ [Volgens de D. Bergw. Ztg. geciteerd in de Frankfurter Zeitung van 14 dezer, zouden de Luxemburgsche werken het verbond reeds met onmiddellijken ingang opgezegd hebben. — Red.]

Het Reichbörsengesetz van 1896, herzien in 1908, geldt zoowel voor de goederen als voor de effectenbeurzen. Het laat echter de regeling van vele punten over aan de Landesregierung, dit is aan de regeering van den bondstaat, waarin de beurs zich bevindt.

De verdeeling der 96 artikelen is in 6 hoofdstukken:

- I. Allgemeine Bestimmungen über die Börsen und deren Organe § 1-28.
- II. Feststellung des Börsenpreises und Maklerwesen § 29-35.
- III. Zulassung von Wertpapieren zum Börsenhandel § 36-49.
- IV. Börsenterminhandel § 50-70.
- V. Ordnungsstrafverfahren § 71-87.
- VI. Straf- und Schlussbestimmungen § 88-96.

Voor de oprichting eener beurs is noodig de goedkeuring der Landesregierung, die ook beurzen kan opheffen. Zij oefent het toezicht over de beurzen uit en kan de uitoefening hiervan overdragen aan de Handelsorganen, b.v. Kamers van Koophandel. Voorts stelt zij bij de beurzen Staatscommissarissen aan om „den Geschäftsverkehr an der Börse zu überwachen.”

Voor het geheele Rijk staat boven de beurzen een Börsenausschuss, welks leden door den Bondsraad worden benoemd, ook uit den landbouw en de industrie. Dit college adviseert den Bondsraad in de gevallen, waarin deze volgens de Beurswet beslissingen moet nemen.

Voor elke beurs moet eene Börsenordnung zijn vastgesteld. Wie dit moet doen, is niet bepaald, gewoonlijk doen het de met de uitoefening van het toezicht belaste Handelsorgane, b.v. voor Berlijn de Handelskammer. De Landesregierung moet haar goedkeuren en kan de opname van bepaalde voorschriften bevelen. Deze Börsenordnung moet bepalingen bevatten over: 1°. het beursbestuur en zijn organen; 2°. de bedrijven, waarvoor de beurs bestemd is; 3°. de eischen voor toelating tot de beurs; 4°. de wijze van notering.

Aan vrouwen en aan sommige andere personen, zoals bankroetiers, curandi, door het eeregerecht uitgesloten, is de toegang verboden.

De Landesregierung of het toezicht uitoefenende Handelsorgan kunnen voorschriften voor handhaving der orde en voor de wijze van zaken doen, geven. Zij kunnen de vaststelling ook aan den Börsenvorstand overlaten, hetgeen te Berlijn, voor voorschriften omtrent de wijze van zaken doen, is geschied. Het Beursbestuur voert deze uit en kan straf opleggen. Verder is er een eeregerecht, over welks samenstelling en bevoegdheid de paragrafen 9-27 handelen.

Het Beursbestuur zorgt voor de koersvaststelling, met behulp der koersmakelaars en onder toezicht van den Staatscommissaris. Deze makelaars worden door de Landesregierung aangesteld, die verdere voorschriften voor hen geeft. Alleen door hen afgesloten zaken kunnen voor de koersvaststelling in aanmerking komen. Zij mogen in het algemeen niet voor eigen rekening handelen in de fondsen, aan wier koersvaststelling zij medewerken. De Bondsraad kan verdere voorschriften voor de koersvaststelling geven, en ook in sommige gevallen vrijstelling van de bepalingen der wet hierover toestaan.

Omtrent de toelating van fondsen tot den beurshandel bepaalt de wet, dat er bij elke beurs eene commissie hiervoor (Zulassungsstelle) moet bestaan, van wier leden minstens de helft geen effectenhandelaren mogen zijn. Zij moet de documenten omtrent emissies onderzoeken, voor de volledige inlichting van het publiek zorgen en emissies niet toelaten, waardoor belangrijke algemeene belangen zouden worden geschaad, of die duidelijk tot eene „Uebervorteilung” van het publiek voeren. Zij kan weigeren zonder opgave van redenen. Nadere bepalingen zijn te geven in de Börsenordnungen. Voorts worden bepalingen gegeven om eenheid van de behandeling aan de verschillende beurzen te verkrijgen, o.a. voor een wederzijdsche waarschuwingdienst bij afwijzing van een fonds, omtrent publicatie der aanvragen tot toelating, omtrent prospectusdwang. Aandeelen in N.V., waar-

in een bestaande zaak is omgezet, kunnen eerst één jaar na die omzetting en niet vóór de publicatie der balans enz. over het eerste boekjaar, worden toegelaten. Bij buitenlandsche fondsen — geen Staatsfondsen — moeten de emittenten zich verplichten gedurende 5 jaar de jaarstukken in Duitsche couranten te publiceeren. Bij emissies mag vóór de toewijzing geen koersnotering ter beurse of in prijscouranten worden gedaan en kunnen daarin ter beurse geen zaken worden gedreven. Van niet toegelaten fondsen — hetzij geweigerd, hetzij niet gevraagd — mag geen officieele koersvaststelling geschieden, de koersmakelaars mogen hierin geen zaken doen, en van hierin ter beurse gedane zaken mogen geen prijslijsten worden uitgegeven.

De Bondsraad bepaalt voor elke beurs het minimum kapitaal, welks uitgifte voor de toelating noodig is en de kleinst toegelaten coupures. Hij kan aan de Zulassungsstellen verdere voorschriften geven, zooals is geschied in zijne verordening van 4 Juli 1910; ditzelfde kunnen de Landesregierungen. Verder regelt de Beurswet de prospectusaansprakelijkheid en haar gevolgen.

Een en twintig artikelen zijn gewijd aan den termijnhandel *), zoowel in effecten als in waren. Het Beursbestuur bepaalt, in welke goederen deze geoorloofd is en stelt regelen hiervoor vast, bij waren onder goedkeuring van den Rijkskanselier, bij effecten, indien minstens 20 millioen mark uitstaat. De Bondsraad kan verder bepalingen maken. In bepaalde goederen (graan) of effecten (m.n. niet hiervoor toegelaten mijn- en fabrieks-aandeelen) is de termijnhandel verboden, behoudens in bepaalde gevallen. Termijnzaken zijn alleen geldig tusschen kooplieden, mits geen kleine handelaren; bij effecten kan, indien een der partijen geen koopman is, maar deze voor zijne verbintenissen zekerheid heeft gesteld, de andere partij zich hierop verhalen. De wet regelt in verschillende artikelen de gevolgen dezer verbodsbepalingen. De Bondsraad kan termijnzaken in bepaalde mijn- en fabrieks-aandeelen toestaan, die in andere effecten verbieden. Een twaalfstal bepalingen bedreigen boete tegen, en regelen de vervolging bij, termijnhandel in graan.

Ten slotte komen in de wet verscheidene strafbepalingen voor: tegen beursmanoeuvres, tegen onjuiste opgaven in de prospectussen of publicaties, tegen omkopen der pers, tegen openbaarmaken van koerslijsten in gevallen waarin dit verboden is, tegen verboden termijnzaken, tegen verleiding tot beurs-speculaties, tegen commissionairs, die hunne cliënten niet eerlijk behandelen.

Eigenaresse en exploitante van het Beursgebouw te Berlijn is de Korporation der Berliner Kaufmannschaft. Zij heeft echter nog alleen het financieel bestuur met onderhoud van het gebouw. Vroeger had zij invloed op de samenstelling van het Beursbestuur en van de Zulassungsstelle, maar dit is overgebracht aan de Handelskammer. Alleen moeten zeven van de leden van dit bestuur en 6 van de leden dier Commissie nog uit die Korporation — Aeltesten der Kaufmannschaft — zijn. De Korporation stelt de noodige beamten ter beschikking van den Börsenvorstand en de Zulassungsstelle.

De Börsenordnung voor Berlijn is van 7 December 1908 en bevat 40 artikelen. Zij is vastgesteld door de Handelskammer voor Berlijn en goedgekeurd naar § 4. der Beurswet door de Landesregierung, dat is in casu de Pruisische Minister für Handel und Gewerbe. De Handelskammer heeft het onmiddellijk toezicht op deze beurs.

Deze Börsenordnung is verdeeld in VIII afdeelingen, t.w.:

I. Börsenaufsicht und Börsenleitung. — De leiding der Beurs heeft de Börsenvorstand, bestaande

*) [Hierbij wordt verwezen naar pag. 1072 van den vorigen jaargang. — Red.]

uit 43 leden, waarvan de Handelskammer er 11 uit haar midden benoemt (5 effecten-, 4 producten- en 2 metaalhandelaren), terwijl 32 worden gekozen door en uit de beurshandelaren (d.z. de korporierte Mitglieder der Börse, de houders van Börsekarten), n.l. 15 uit de effecten-, 12 uit de producten- en 5 uit de metaalhandelaren. Hiervan moeten er 7 behooren tot de Aeltesten der Kaufmannschaft. Deze Vorstand is aldus verdeeld in drie groepen, waarbij, aan de productenhandelaren nog 5 vertegenwoordigers van den landbouw worden toegevoegd, die echter geen lid van het Beursbestuur zijn. De keuze der Voorzitters uit hun midden en de huishoudelijke reglementen moeten door de Handelskammer worden goedgekeurd.

Het Bestuur zorgt voor de naleving der bepalingen, de handhaving der orde, de toelating tot beursbezoek, de toelating van fondsen, de noteering, stelt de voorwaarden voor het doen van zaken vast en beslist geschillen. Het vormt hiervoor subcommissies.

II. Geschäftszweige an der Berliner Börse. — Hierin worden opgenoemd de waren, waarin ter beurze gehandeld mag worden.

III. Zulassung zum Börsenbesuch, Disziplinarverfahren. — Beursleden krijgen tegen betaling eener jaarlijksche contributie een beurskaart, anderen die niet aan den handel mogen deelnemen, alsmede bedienden, een toegangskaart. Voor toelating als beurslid moet men ingeschreven zijn in het Handelsregister voor Berlijn. Candidaten moeten worden aanbevolen, en moeten worden toegelaten, tenzij zij door de bepalingen zijn uitgesloten, of aan het beursbestuur omstandigheden bekend zijn, die de vrees wettigen, dat de bezoeker niet voldoen zal aan de eischen, die aan een aan den beurshandel deelnemenden beursbezoeker mogen worden gesteld. Tot het beursbezoek kunnen worden toegelaten bedienden, en als niet-handelaren, persvertegenwoordigers, enz. Bij weigering bestaat appèl op de Handelskammer. De Beurs is dus niet voor een ieder toegankelijk.

IV. Ehrergericht. — Dit regelt de samenstelling hiervan; de Handelskammer benoemt de leden uit haar midden.

V. Zulassungsstelle. — Deze telt 22 tot 28 leden, waarvan de helft geen effectenhandelaren. De Handelskammer benoemt de leden en wel 5 uit haar midden, 6 uit de Aeltesten der Kaufmannschaft. Er is appèl op de Handelskammer.

VI. Zulassung von Waren und Wertpapieren zum Börsenterminhandel. — De Rijkskanselier en de Minister für Handel und Gewerbe moeten in sommige gevallen, o.a. bij waren, hierin worden gekend, evenals de Bondsraad.

VII. Feststellung der Kurse und Preise. — Bepaalde leden van den Börsenvorstand worden belast met de noteering. De koersmakelaars moeten bij de koersvaststelling van de fondsen, waarvoor zij zijn aangewezen, aanwezig zijn en alle inlichtingen geven. Het lid van het Beursbestuur beslist. Er wordt voor contante zaken een Einheitskurs vastgesteld, dus niet zoozeer die van de gedane zaken, als wel die, welke uit de marktpositie voortvloeit (justum pretium tegenover verum pretium). Ieder, die in het bezit eener Börsenkarte is, mag zoowel voor eigen rekening dan als commissionair voor derden zaken doen, maar voor de noteering komen alleen in aanmerking de koersen van affaires, die door tusschenkomst van een Kursmakler zijn gedaan. De Prijscourant wordt als „Amtliches Kursblatt" vanwege het Beursbestuur uitgegeven.

VIII. Allgemeine Bestimmungen. — Deze wijzen aan het gebouw, de beursuren. Veranderingen — behoudens voor enkele keeren — moeten door de Handelskammer worden goedgekeurd. Voor alle zittingen van het Beursbestuur, van zijne afdelingen en van de Zulassungsstelle moet de Regeeringscommissaris worden uitgenoodigd.

Behalve de Börsengesetz en de Börsenordnung gelden nog verschillende algemeene voorschriften, als:

A. Voor het geheele Rijk.

1°. Bekanntmachung betreffende die Zulassung von Wertpapieren zum Börsenhandel, door den Bondsraad vastgesteld, van 4 Juli 1910 (17 artikelen).

Deze bevat aanvullende eischen voor de toelating van fondsen: minimum kapitaal, bedrag der stukken in Duitse valuta, betaling en taloninwisseling in Duitschland, uitlotingen aan te kondigen in Duitse couranten, publicatie en inhoud van balansen, vorm en inhoud van prospectus. Er wordt hierbij zeer ver gegaan en onderscheid gemaakt tusschen binnen- en buitenlandse fondsen.

2°. Bekanntmachung betreffende die Feststellung des Börsenpreises von Wertpapieren, vom 21 November 1912, uitgevaardigd door den Bondsraad, o.a. over de omrekeningskoersen van vreemde valuta, bijberekening van interest, afscheiding van dividend-bewijzen, etc. (10 artikelen).

3°. Verzeichnis der Gesellschaften in deren Anteilen der Bundesrat gemäss § 63 Börs. G. Börsentermingeschäfte genehmigt hat (in 1914 27 mijn- en fabrieksaandeelen; andere fondsen kan het Beursbestuur hiervoor aanwijzen, voorzover de Bondsraad deze niet verboden heeft).

B. Voor Pruisen.

1°. Bestimmungen über die Bestellung und Entlassung der Kursmakler, vom 14 November 1896, uitgevaardigd door den Minister für Handel und Gewerbe. Benoeming voor Berlijn door den Oberpräsident der provincie Brandenburg, gehoord de Handelskammer.

2°. Bestimmungen über das Ordnungsstrafverfahren wegen verbotenen Börsenterminhandels, vom 13 Juni 1908, uitgevaardigd door den Minister für Handel und Gewerbe.

C. Voor Berlijn.

1°. Maklerordnung für die Kursmakler an der Berliner Börse, vom 9 Juli 1906, uitgevaardigd door den Minister für Handel und Gewerbe. Zij vormen saam een Maklerkammer, die o.a. de verdeling der fondsen over hen doet (Gruppenbildung), waarbij groepen van meest twee makelaars voor een bepaald fonds worden aangewezen. Zij behoeven verlof om van de beurs weg te blijven. Zij staan onder toezicht van de Maklerkammer en van den Regeeringscommissaris. Zij mogen alleen orders uitvoeren voor houders van een Börsenkarte.

2°. Bedingungen für die Geschäfte an der Berliner Fondsbörse vom März 1914, vastgesteld door den Börsenvorstand (42 artikelen), bevat de beurszaken, ongeveer hetgeen bij ons voorkomt in het Reglement voor den Effectenhandel.

Van belang is ook nog, dat in Duitschland in het Handelswetboek is geregeld het z.g. Selbsttrittsrecht voor den Commissionair, n.l. de bevoegdheid om hem gegeven orders met zichzelf af te sluiten.

v. T. D. B.

DE THEEVOORZIENING IN NEDERLAND.

Men schrijft ons:

De theevoorziening heeft in ons land tot vele klachten aanleiding gegeven. In September 1917 trad de distributie in werking, waarbij de maximumprijs voor de eerste hand op gemiddeld 84 c., voor den winkelier op f 1,40, later verhoogd tot f 1,45 per ½ Kilo, werd vastgesteld. Een groot deel van den tusschenhandel was over het prijsverschil tusschen 84 en 140 cent ontevreden, bewerende, dat hun verdienste, in procenten uitgedrukt, geringer geworden was dan toen goede thee in de winkels voor een gulden en een daalder verkocht werd — er werd wel toegegeven, dat de winst, in centen weergegeven, dezelfde was gebleven, maar men beriep zich op duurder ver-

pakkingsmateriaal, hoogere werkloonen, kleinere omzetten enz.

De distributie was ook om een andere reden niet bijster populair en wel omdat weldra bleek, dat er veel te weinig thee te distribueeren viel. De „Lombok” toch, die in November 1917 van Batavia met 10.000 kisten vertrokken was, werd, zooals bekend, in Freetown (Sierra Leona) opgebracht — de lading kwam eerst na veel tijdverlies en vele moeilijkheden in Londen aan; werd daar meerdere maanden opgehouden, doch ten slotte arriveerde de thee, zij het ook in vrij ontredderden toestand, in het najaar van 1918 in ons land. Het vervoer van Londen naar Amsterdam kostte aan importeurs buitensporig veel geld, maar de Minister van Landbouw, Handel en Nijverheid weigerde daarmee rekening te houden en verklaarde zich niet bereid den eerste-handsprijs van 84 cent te verhoogen.

Daardoor ontevredenheid bij de importeurs, welke nog toenam, toen bekend werd, dat de „Tabanan” — het eerste schip, dat in December 1918 na een rusttijd van 13 maanden van de Geallieerden toestemming kreeg thee van Java naar Nederland te vervoeren — wel een millioen pond thee, door den Gouverneur-Generaal voor ongeveer 36 cent per half kilo te Batavia opgekocht, zou meebrengen, maar niets voor plantage-rekening.

Dat was ook een teleurstelling voor den tusschenhandel, omdat een inkoopprijs van 36 cent te Batavia verhooging van den Amsterdamschen veilingsprijs van 84 c. allerminst wettigde. En zulk een verhooging hadden ook zij gaarne gezien, doch om geheel andere reden dan de importeurs van Javathee. De tusschenhandel en de theepackers koopen n.l. niet gaarne in de Amsterdamsche veilingen, 1°. omdat de veilingen openbaar zijn en derhalve de kwaliteit en de prijs van ieders inkoop zoowel aan de concurrenten als aan de afnemers bekend worden; 2°. omdat in deze veilingen door elken kleinen winkelier met voorbijgaan van den tusschenhandel gekocht kan worden. Tusschenhandel en theepackers geven er daarom gewoonlijk de voorkeur aan hun behoeften in Londen, Britsch-Indië of China te dekken. Om evenwel thans op de groote Engelsche theemarkt inkoop voor Nederland te kunnen doen, zou de eerste-handsprijs in ons land aanzienlijk hooger moeten zijn dan 84 c., tenzij zeer inferieure kwaliteiten zouden mogen worden ingevoerd. Aankoop in Londen zou echter wel iets aantrekkelijks hebben, omdat dit de eenige manier zou zijn om het theedrinkende publiek *onmiddellijk* aan thee te helpen.

De importeurs van Javathee, optredende als gemachtigden van de planters in onze Koloniën, wezen er evenwel op, dat aanvoeren van Londen, vroeger onmogelijk wegens het uitvoerverbod, thans niet meer noodig zijn, immers de 10.000 kisten ex „Lombok” worden eindelijk gedistribueerd, de 10.000 kisten regeeringsthee per „Tabanan” kunnen begin Februari binnen zijn en dan in begin Maart verdeeld worden; een 6-tal weken later is dat het geval met een even groote partij per „Dardanus”, die kort daarop gevolgd zal worden door 7000 kisten per „Rembrandt”. Wordt er met aanvoer op deze schaal doorgestaan, dan zal de tijd niet meer ver af zijn, dat de thee-distributie kan worden afgeschaft.

Bij deze geheele aangelegenheid doet zich dezelfde vraag voor, als in den oorlogstijd zoo dikwijls ter sprake is gekomen: welke verhouding bestaat er tusschen Moederland en Koloniën. De bedoeling van dit stukje is allerminst op die vraag dieper in te gaan, maar wel mag onder de aandacht van belanghebbenden gebracht worden, of de Koloniale belangen ten achter gesteld mogen worden, omdat een aantal theepackers en theehandelaars hun inziens te weinig voordeel en belang hebben bij het systeem, waaronder de Java-theeplanters hun product te Amsterdam aan de markt brengen. Van het Moederland worden geen

geldelijke offers verlangd, integendeel de theeplanters op Java nemen — hoewel toch reeds de zeer lage prijzen te Batavia, de hardnekkige droogte en een zware griep-epidemie hun toestand in 1918 verre van rooskleurig gemaakt hebben — genoeg met prijzen, waartoe geen ander productieland bereid is thee te verkoopen. Zij maken er alleen ernstig bezwaar tegen, dat juist even vóór het oogenblik, waarop er weder voldoende Java-thee zal worden aangevoerd, ons land ter wille van eenige handelaars, wier bedrijf gedurende den oorlogstijd niet gebloeid heeft, tot vrij hoge prijzen zal volgestopt worden (volgens de nieuwe, nog steeds geheim gehouden Agreement met de Geallieerden, is ons rantsoen zóó gering, dat we al heel spoedig zijn „volgestopt”) met Engelsche thee, waarmee de Britsch-Indische theeplanter evenzeer gebaat als de Java-theeplanter geschaad zou worden.

DE NATIONALE BANK VAN BELGIË GEDURENDE DEN OORLOG.

Met welk een bittere ironie zal de Directie van de Nationale Bank den 11den September 1914 hebben kennis genomen van het bericht van den Duitschen Gouverneur-Generaal in België von der Goltz, dat zij voortaan zich over haar doen en laten zou hebben te verstaan met den heer von Lumm, een der directeurs der Reichsbank. Want het was von Lumm, die eenige jaren te voren de gastvrijheid van de Nationale Bank had genoten, toen hij op verzoek van den President van de Reichsbank door de Directie in de gelegenheid was gesteld om kennis te nemen van de inwendige organisatie en de werkzaamheden der Belgische Circulatiebank. Gedurende een week had hij toen de verschillende takken van dienst kunnen bestudeeren, niet alleen van het hoofdkantoor te Brussel, maar ook van het succursale te Antwerpen en het Agentschap te Mechelen.

Voordat de heer von Lumm zijn delicate taak aanvaardde, had de directie van de Nationale Bank gedurende een maand ondervinding genoeg opgedaan om deze hernieuwde kennismaking met bezorgdheid tegemoet te zien.

Toen België in oorlog geraakte met Duitschland had de Nationale Bank geen enkelen bijzonderen maatregel getroffen om de kassen van haar Agentschappen in veiligheid te brengen. Zij vertrouwde dat, evenals in den oorlog van 1870 de Duitsche legers de kantoren van de Fransche Bank hadden gerespecteerd, zij ook thans aan de bezittingen van de Nat. Bank van België, zijnde eene private instelling, niet zou hebben geraakt. De onschendbaarheid van het privaat-bezit toch had zoowel in Duitschland als in Frankrijk steeds gegolden als argument voor de wenschelijkheid om van de circulatiebank geen Staatsinstelling te maken.

Ofschoon men dus meende op dit punt gerust te kunnen zijn, had de Directie toch eenige voorzorgsmaatregelen genomen en den Agenten voorgeschreven om voor het geval de vijand de kas mocht opeischen, daartegen te protesteeren en hen te wijzen op het privaat karakter van de Bank en hare bezittingen.

In de eerste plaats de beste, waar de Duitschers waren binnengerukt, namelijk te Hasselt, werd één Agent echter onder bedreiging met een revolver den kas afhandig gemaakt. Dezelfde geweldenarij vond plaats te Luik en in nog zeven andere plaatsen met het gevolg, dat ruim frs. 8,5 millioen aan kasgeld den vijand in handen viel. De Agent te Luik was zelfs genoodzaakt, onder bedreiging van verbanning, om een reserve van frs. 5 biljetten, welke nog niet van de noodige handteekeningen waren voorzien, verder te laten afdrucken.

De Directie had inmiddels niet stilgezeten en telefonisch haren Agenten geïnstrueerd om de waarden naar minder bedreigde bankkantoren te zenden

en voor het geval de verbinding verbroken mocht zijn, het bankpapier te verbranden.

Het hoofdkantoor te Brussel bracht onmiddellijk haar eigen bezit en de waarden, toebehoorende aan den Staat en aan de Rijkspostspaarbank, over naar Antwerpen. Hetzelfde gebeurde met de clichés der biljetten en van den voorraad onafgewerkt bankpapier. Van Antwerpen uit werd volgens Ministerieel Besluit van 26 Augustus 1914 voor risico van den Belgischen Staat een en ander naar de Bank of England overgebracht.

Dit in veiligheid brengen van de verschillende waarden was een doorn in het oog van het Deutsche Gouvernement en op verschillende manieren trachtte het gedaan te krijgen, dat die waarden wederom zouden worden teruggevoerd.

Ofschoon eerst den 10den October 1914, na den val van Antwerpen, die overbrenging met zekerheid bekend werd, had het Deutsche Gouvernement, na het bezetten van Brussel op 20 Augustus, zeker wel het vermoeden, dat die veiligheidsmaatregel in de bedoeling der Belgische autoriteiten lag. De Deutsche Gouverneur begon met een geruststellende verklaring bekend te maken, dat de eigendom van de Nationale Bank en in de eerste plaats haar voorraad munt en muntmateriaal niet in beslag zou genomen worden.

De ervaring, in de eerste dagen van den oorlog opgedaan met de kassen van eenige Agentschappen en het onbeantwoord blijven van de ernstige protesten daartegen, had het Bestuur der Nationale Bank waakzaam gemaakt, zoodat een zending van den Directeur Lepreux door de Deutsche linies naar Antwerpen om de noodige kasmiddelen naar Brussel teruggevoerd te krijgen, zonder resultaat bleef. Toen eenmaal vaststond, dat de bezittingen van de Bank veilig in de kelders van de Bank of England lagen, begon het Deutsche Gouvernement op een andere manier op te treden; het dreigde met de sluiting van de Bank in geheel België, met het vestigen van een succursale van de Reichsbank voor België en van Darlehnkassen; kortom opende een hevige campagne tegen de gestie van de Nationale Bank als zou deze door haar politiek het Belgische volk voorgoed financieel en economisch ten gronde richten.

Opmerkelijk is, dat deze campagne het niet door de Duitschers verwachte resultaat opleverde, dat door heel België een zucht van verlichting ging, toen men hoorde, dat de metaalschat en andere waarden niet in Deutsche handen kon vallen, zoodat men het oude Belgische bankbiljet naast het metalen geld begon op te potten.

Hoezeer de waarden der Bank, met volkomen instemming van de Directie naar Engeland in veiligheid gebracht waren, zoo was deze er zich volkomen van bewust, dat de maatregel voor haar ontzaglijke moeilijkheden mede zou brengen.

Van de zijde van Deutschland dreigde onder de vage machtspreuk dat „de Nationale Bank hare zaken niet mocht drijven op eene wijze, die in strijd was met de Deutsche belangen” allerlei dwang, terwijl de particuliere bankinstellingen de Nationale Bank smeekten om toch een weg te vinden voor de voortzetting van hare werkzaamheden in het algemeen belang. Daarenboven had de Directie rekening te houden met de wenschen van de Belgische Regeering.

Nog tweemaal werden er onder Deutsche pressie afgevaardigden afgezonden naar Londen en Havre om de Belgische autoriteiten in den vreemde tot toegeven aan de Deutsche eischen te nopen, doch tevergeefs.

De Belgische minister van Financiën gaf slechts de schriftelijke verklaring af, dat het Gouvernement niet zou beschikken of laten beschikken over den metaalschat van de Nationale Bank noch over den voorraad bankpapier of de clichés der biljetten.

Een der eerste eischen van het Deutsche Bestuur was, dat de Bank als kassier van de Deutsche legers zou optreden, zoodat de legerautoriteiten in verschil-

lende plaatsen over gelden zouden kunnen beschikken, welke bij de Hoofdbank met de opbrengst der oorlogsschattingen konden worden verrekend. Tegen dezen dienst aan den vijand verzette de Bank zich hardnekkig, ofschoon von Lumm dreigde een staf van Deutsche bankbeambten te zullen requireeren, die met dien dienst zouden worden belast. De Bank bleef zich verzetten en met succes, want ten slotte werd overeengekomen, dat de betalingen aan het Deutsche bestuur zouden loopen over den Belgischen schatkistdienst.

Een aanschrijving aan de Agenten om alleen Duitsch bankpapier, dat in België met een gedwongen koers van fr. 1,25 per M. circuleerde in betaling aan te nemen en geen ander Duitsch papier als b.v. Darlehenkassenscheine, wekte in hooge mate de woede van het Deutsche Gouvernement. Een bevel tot arrestatie van den Vice-Gouverneur van der Rest werd uitgevaardigd maar niet uitgevoerd. In plaats daarvan werd de Bank beboet met fr. 2 miljoen.

De moeilijkste kwestie voor de Nat. Bank en voor de particuliere bankinstellingen was, aan de voortdurende dreigementen met sluiting te ontkomen. Definitieve sluiting van het bedrijf beteekende onmogelijkheid om deposito's, salarissen, spaarbankgelden enz. uit te betalen. Als gevolg daarvan zou werkstaking ontstaan en de opgewondenheid van het volk zou uitloopen op bloedige repressailles van den vijand, die toen al bezig was sommige streken te plunderen.

Een der eerste noodmaatregelen van de Nationale Bank was daarom de uitgifte van een bijzonder type biljetten, waarop „comptes courants” gedrukt stond en die bestemd waren om de gelden in rekening-courant bij de Nationale Bank ad fr. 200 miljoen uit te betalen.

Groote verslagenheid wekte de aanzegging van het Deutsche Gouvernement, op 17 November 1914, dat besloten was om de Nationale Bank te sluiten en daarenboven den gedwongen koers van de fr. 1600 miljoen circuleerende biljetten op te heffen. Toen na een heftig protest van de zijde der Bank tegen dezen ongerechtvaardigden maatregel, von Lumm te kennen gaf, dat de Banken dan maar van advies moesten dienen, om het land voor een financieele en economische ramp te behoeden, werd door het Bank-Consortium het voorstel gedaan om aan de Société Générale, de oudste financieele instelling van België, de faculteit te verleen om bankpapier uit te geven.

Uit het proces-verbaal van eene vergadering, gehouden 24 November 1914, waarbij de in Brussel aanwezige persoonlijkheden uit de politieke en financieele wereld tegenwoordig waren, blijkt, dat over dezen maatregel overeenstemming tusschen de Nationale Bank en de Société Générale bestond.

Laatstgenoemde instelling zou deze taak op zich nemen, louter ten voordeele van de Banque Nationale, maar dan ook onder de algeheele verantwoordelijkheid van deze Bank. Zoodra de vrede gesloten zou zijn, zou de Société het departement van uitgifte van bankpapier liquideeren.

Ten aanzien van dezen maatregel had de vergadering ook onder het oog te zien het voornemen van de Deutsche Regeering om requisitiebons met gedwongen koers in België in omloop te brengen, ten einde betaling te krijgen van de op te leggen oorlogsschattingen, voor het geval die niet in bankpapier voldaan zouden worden.

Over de financiering van de oorlogsschattingen, alsmede over de politiek en de werkzaamheid van de Nationale Bank gedurende den oorlog zullen wij in een volgend artikel een en ander mededeelen.

Mr. L. F. A. M. v. O.

BANKCONCENTRATIE EN DE NEDERLANDSCHE BANK.

De dezer dagen verschenen Memorie van Antwoord van den Minister van Financiën nopens Hoofdstuk

VII B der Staatsbegroting voor 1919 bevat in antwoord op enkele beschouwingen uit het Voorloopig Verslag, een uiteenzetting nopens de door de Regeering aan te nemen houding tegenover de ontwikkeling der bankconcentratie hier te lande en den invloed dezer concentratie op de positie der centrale credietinstelling. Wij geven hieronder deze uiteenzetting weer zonder verdere commentaar.

In het Voorloopig Verslag was de aandacht gevestigd op het bekende rapport van het Engelsche Treasury Committee on Bank Amalgamations d.d. 21 Mei j.l.¹⁾ en de vraag gesteld of navolging van het door dit Committee in overweging gegeven en door de Engelsche regeering overgenomen denkbeeld om voortgaande concentratie afhankelijk te maken van goedkeuring van een tot dit doel in het leven geroepen lichaam, ook niet hier te lande aanbeveling zou verdienen. Tot deze vragen leidde mede de overweging, dat bij het concentratieverschijnsel behalve de belangen van handel en nijverheid ook betrokken is „de positie als leidster van de geldmarkt van de Nederlandsche Bank, bij wier geldelijke resultaten de Staat zulk een overwegend belang heeft. Immers wanneer enkele banken over zoo ruime middelen beschikken, als bij voortgaande concentratie weldra het geval zal zijn, zullen zij in den regel in staat zijn alle naar hunne meening verleenbare credieten te bewilligen en zal van onze centrale credietinstelling, die vroeger de kleine bankiers van de noodige middelen voorzag, geen gebruik worden gemaakt. In tijden van spanning echter zullen ook de groote banken de Nederlandsche Bank noodig hebben; deze moet daarvoor hare middelen jaar in, jaar uit beschikbaar houden, welke in normale tijden niet meer op de oude wijze vruchtdragend zouden zijn te maken. Het winstaandeel van den Staat moet van dezen loop van zaken de nadeelige gevolgen ondervinden.”

De Minister komt in zijn antwoord uitvoerig op deze beschouwingen terug. Ook hij acht het algemeen belang betrokken bij de richting, die de ontwikkeling van het bankwezen hier te lande neemt, zoodat het mitsdien geenszins buitengesloten is, dat de wetgever te eeniger tijd genoopt zal worden op het hier besproken gebied in te grijpen.

„Dat de voorwaarden voor zoodanig ingrijpen reeds vervuld zouden zijn, kan hij echter aan de leden, wier gevoelen in het Voorloopig Verslag is weergegeven, niet toegeven. Het beroep, dat die leden op Engeland deden, gaat z.i. niet op. Het is van algemeene bekendheid, dat de ontwikkeling van het Engelsche bankwezen reeds langen tijd op een zeer hoog peil staat. In Engeland is dan ook een toestand ingetreden, waarin de samenstelling van een tweetal banken bezwaarlijk kan geacht worden voordeelen voor het algemeen belang mede te brengen. Deze voordeelen, welke in een land met minder ontwikkeld bankwezen van gewicht zijn te achten, zijn gelegen in eene ruimere credietverstrekking en, in verband daarmee, in eene toeneming van de mogelijkheid voor nationale ondernemingen, die eene goede kans van slagen bieden of voor uitbreiding vatbaar zijn, om het crediet, waarop zij aanspraak kunnen maken, ook inderdaad te verkrijgen. Naar de meening van ondergeteekende, valt niet te ontkennen, dat het Nederlandsche Bankwezen in de laatste jaren, als gevolg van de zoogenaamde concentratie, niet onbelangrijk is versterkt. De banken hebben door hare krachtigere positie verplichtingen kunnen aanvaarden en diensten kunnen bewijzen, waarvan voorheen bezwaarlijk sprake had kunnen zijn. De hierbedoelde voordeelen, welke voor ons land uit de uitbreiding van de werkingsfeer der groote banken voortvloeien, waren echter in Engeland reeds verkregen. Het verschijnsel, dat met den naam van bankconcentratie wordt aangeduid, draagt daar te

¹⁾ Het rapport is uitvoerig besproken in het nummer van 19 Juni blz. 537. Zie ook in denzelfden jaargang blz. 197 en 1055.

lande dan ook een ander karakter dan ten onzent. In Engeland viel eene steeds verder doorgevoerde samensmelting van groote concurrerende banken te constateeren, terwijl in Nederland de groote banken hare positie versterkten en hare werkkring uitbreidden door het overnemen van kleinere provinciale kantoren of door het verkrijgen van medezeggenschap in de gestie dier kantoren. Het bankwezen in Nederland verkeert derhalve in een stadium van ontwikkeling, dat voor Engeland reeds in het verleden ligt en geen aanleiding gaf aan den Engelschen wetgever tot ingrijpen. Vrees voor een feitelijk monopolie, zoodat thans in Engeland wordt gekoesterd, heeft in dit stadium geen reden van bestaan. Dat tusschen onze groote banken geene of slechts onbeteekenende concurrentie zou bestaan, zoodat benadeeling van de belangen van het publiek te duchten valt, kan bezwaarlijk worden volgehouden. De ondergeteekende ziet geen teekenen, welke er op wijzen, dat in dezen eene verandering zal intreden. Trouwens, reeds het belang der banken zelfden moet haar van het streven naar een monopolie weerhouden. Het is toch wel duidelijk, dat, zoodra van een zoodanig streven zou blijken, Staatsbemoeiing op het hierbesproken gebied niet zou kunnen uitblijven.

Wat nu den invloed betreft van de z.g. bankconcentratie op de positie van de Nederlandsche Bank, ontkend kan niet worden, dat die instelling verschillende provinciale kantoren, die de door hen verleende credieten bij de circulatiebank plachten onder te brengen, als discontanten heeft verloren. Het is dan ook niet onwaarschijnlijk, dat de ontvangsten uit het disconteeren van handels- en credietpapier voortvloeiende, in normale tijden eene daling zullen vertoonen. Indien inderdaad dientengevolge het aandeel van den Staat in de winsten der Nederlandsche Bank eene vermindering zou ondergaan, zou zulks toch geene aanleiding mogen zijn om de verdere uitbreiding van den werkkring onzer groote banken aan de voorafgaande goedkeuring der Regeering te onderwerpen. Het antwoord op de vraag of een dergelijke maatregel aanbeveling verdient, mag niet afhankelijk zijn van het belang, dat de Staat heeft bij de geldelijke uitkomsten van het bedrijf der Nederlandsche Bank, doch dient uitsluitend beheerscht te worden door de overweging van de gevolgen, die eene voortgaande bankconcentratie uit een oogpunt van algemeen belang voor landbouw, handel en nijverheid zal medebrengen.

Dat de positie van de Nederlandsche Bank, als leidster van de geldmarkt, tengevolge van de versterking onzer groote banken, nadeel zal ondervinden, vrees de ondergeteekende niet. Hij stelt er prijs op hieraan toe te voegen, dat ook de directie der Nederlandsche Bank deze vrees niet koestert. Zoolang de banken in tijden van spanning de hulp van de circulatiebank behoeven — en twijfel hieraan is wel buitengesloten — zullen zij rekening moeten houden met het standpunt, dat de Nederlandsche Bank ten opzichte van de credietgeving inneemt. Naarmate de werkkring van de banken zich heeft uitgebreid, is het besef hiervan bij haar steeds meer levendig geworden en hebben zij in toenemende mate voeling met de Nederlandsche Bank gehouden. Het karakter van deze bank als circulatiebank stelt haar in staat aan iedere gerechvaardigde credietaanvraag te voldoen zonder dat zij, zoodat eene gewone bank, daarvoor bijzondere middelen zal behoeven te reserveeren. Wel zal zij uit den aard der zaak zoowel bij het bepalen van haar disconto als bij het voeren van hare goudpolitiek steeds met den toestand der geldmarkt rekening moeten houden.

Op grond van het vorenstaande is de ondergeteekende van oordeel, dat de Staat zich vooralsnog van het ingrijpen in de hierbedoelde materie dient te onthouden, al erkent hij ten volle, dat de verdere gang van zaken nauwkeurig in het oog moet gehouden worden en de noodzakelijkheid van Staatsbemoeiing zal kunnen medebrengen.”

IN- EN UITVOER VAN GROOT-BRITANNIE IN 1918.

„The Economist” van 11 Januari j.l. geeft aan de hand van de door den Board of Trade verstrekte cijfers het gebruikelijk overzicht van den handel van Engeland in het afgelopen jaar. Wij ontleenen daaraan het volgende:

De maand December gaf een importcijfer te zien, dat den export met circa £ 30 miljoen overtrof, aldus werd het totale importcijfer van geheel het jaar gebracht op £ 1.319.338.591, dit is £ 789.909.497 hooger dan het totale exportcijfer. De cijfers, uitgedrukt in £ 1000, over de twee laatste jaren zijn als volgt ⁽¹⁾:

	1917	1918	vermeerdering of vermindering
invoer	1.064.165	1.319.339	+ 255.174 of + 23,9 %
uitvoer	527.080	498.473	— 28.607 „ — 5,4 %
wederuitvoer	69.677	30.956	— 38.721 „ — 55,6 %
totale export	596.757	529.429	— 67.328 „ — 11,3 %
invoersaldo..	467.408	789.910	+ 322.502 of + 68,9 %

Het cijfer £ 322.502.000, hetwelk de toename van het invoersaldo aangeeft, moet men echter onder voorbehoud aanvaarden. Sedert Juli 1917 worden de importen en exporten ten behoeve van de regeering, tot daartoe sedert den oorlog niet in de officieele cijfers opgenomen, weder in aanmerking genomen, en door dit feit gaat de vergelijking tusschen beide jaren niet geheel op. Men zie hieromtrent het nummer van 11 December j.l. De cijfers van den Board of Trade bevatten thans echter eene afzonderlijke opgave van genoemde in- en uitvoeren, hetwelk mogelijk maakt de statistieken over beide jaren op juister wijze met elkaar te vergelijken. De voor rekening der regeering komende in- en uitvoer bedroeg van Juli tot December 1917 £ 106.631.077 invoer; £ 9.490.427 uitvoer; voor het jaar 1918 zijn deze cijfers £ 249.963.351 en £ 18.596.111.

Aannemende, dat het invoersaldo der regeering in de eerste helft van 1917 ongeveer gelijk was aan dat van de tweede helft, kan het totale invoersaldo van 1918 met circa £ 97.000.000 verminderd worden, aldus een surplus latende van om en bij £ 219.000.000. Desalniettemin blijft de Engelsche handelsbalans aanzienlijk passief en moet het heele saldo ad £ 322.502.000 betaald worden 't zij door het sluiten van leeningen in het buitenland, 't zij door verkoop van fondsen, 't zij door goudzendingen, voor zoover het althans niet door „onzichtbaren” export wordt betaald, welke evenwel onder de oorlogsomstandigheden natuurlijk zeer in zijn bedrijf beperkt was.

Na het sluiten van den wapenstilstand zijn de officieele staten weer in volledigen vorm verschenen, zoodat ditmaal ook gegevens t. o. v. de hoeveelheid van eenige belangrijke import- en exportartikelen ten dienste staan; wij laten hier enkele volgen:

Import.			
		1917	1918
Tarwe	cwts.	91.435.006	58.029.710
Boter	„	1.806.516	1.614.625
Kaas	„	2.946.066	2.357.822
Margarine	„	1.807.806	302.591 ²⁾
Suiker	lbs.	27.750.494	26.146.204
Thee	„	277.808.766	311.151.407
Tabak	„	249.380.323	178.980.384
Ruwe katoen, centals (100 lbs)		16.331.713	14.892.231
Petroleum*)	gallons	826.895.171	1.326.776.603
Rubber ..	centals (100 lbs.)	1.784.736	1.053.043
Koper	tons	142.778	203.943
Export.			
Tabak	lbs.	27.692.862	22.247.696
Kolen	tons	37.800.705	34.173.915
Ruw ijzer	„	733.943	483.110
Katoenen garens .	lbs.	133.151.800	101.793.700
Katoenen goederen	yards	4.978.237.900	3.695.772.100

*) In „The Economist” staat bij 1918 abusievelijk 7 milliard.

¹⁾ Zie voor de cijfers van 1913—1916, pag. 1098 van den vorigen jaargang.

²⁾ Dit getal is in „The Economist” slecht afgedrukt - Red.

„The Economist” wijst, naar aanleiding van deze cijfers, op de noodzakelijkheid, welke voor Engeland bestaat den exporthandel weer op zoo breed mogelijk terrein op te bouwen. Uit dien hoofde is een spoedige demobilisatie van de industriele werkkrachten, „now in khaki”, van het hoogste nationale belang, zegt het blad.

Wij laten hier den gebruikelijken, naar goederen-soorten gespecificeerden, staat van invoer en uitvoer volgen.

Artikel	Invoer		Uitvoer	
	1918	1917	1918	1917
I. Voedings- en genotmiddelen.				
Granen en meel	154.404	175.000	450	862
Vleesch en slachtvee..	174.088	102.398	120	269
Tabak	18.243	3.924	3.483	3.297
Overige	225.925	173.389	8.014	11.904
Totaal groep I	572.660	454.711	12.067	16.332
II. Grondstoffen en halffabrikaten.				
Steenkolen enz.	—	6	52.416	51.341
IJzererts, oud ijzer } Andere ertsen .... }	31.092	27.467	85 10	112 21
Hout	29.182	25.646	924	496
Katoen	150.288	110.591	—	—
Wol	39.660	51.728	1.707	3.186
Andere grst. textiel..	31.370	28.015	89	264
Oliezaden, oliën enz.	116.643	75.773	2.756	8.032
Huiden enz.	18.844	18.383	1.202	1.317
Grondst. papierind...	13.150	10.359	263	489
Diversen	28.632	36.830	1.386	1.903
Totaal groep II	458.859	384.798	60.838	67.161
III. Bew. artikelen.				
IJzer, st:al	9.710	10.783	36.731	44.828
Andere metalen	46.694	43.628	9.010	10.285
IJzerwaren	5.786	4.983	4.389	4.751
Electr. artikelen...	1.049	1.335	2.152	2.927
Machines	10.701	8.863	16.063	19.483
Schepen (nieuwe) ..	1	—	607	1.088
Artikelen van hout	2.077	1.826	470	860
Garens en weefsels..	—	—	—	—
Katoen	4.938	3.862	180.103	145.925
Wol	149	251	49.736	52.848
Zijde	7.230	11.420	2.102	2.018
Andere stoffen.....	6.441	8.131	11.048	16.944
Confectie	1.289	1.366	11.637	16.763
Chemicaliën	38.544	28.028	22.741	23.584
Leder en lederw....	10.337	11.096	1.546	4.963
Aardewerk en glas..	312	655	3.968	3.893
Papier	5.132	4.190	3.164	3.195
Wagens en automob.	12.310	7.506	6.505	6.879
Diversen	107.474	71.142	41.749	63.380
Totaal groep III	280.164	218.565	403.721	423.614
IV. Alle overige art. (waarbij pakketp.)				
	7.656	6.090	21.847	19.972
Totaal groep I—IV	1.319.339	1.064.164	498.473	527.079

De cijfers zijn gegeven in duizenden £, c.i.f. voor invoer en f. o. b. voor uitvoer.

AANTEKENINGEN.

De Bank of England en vreemde credieten. — Onder ditzelfde hoofd maakten wij de vorige week melding van het besluit van de Bank of England om aan de differentieele behandeling voor vreemde saldi, waartoe eind 1917 werd overgegaan, een eind te maken. Tevens gaven wij de motiveering weer, welke de Times naar aanleiding van den maatregel bevatte. Het bericht verdient in de eerste plaats in zooverre aanvulling, dat, naar thans blijkt, de terugbrenging van de depositeorente voor vreemde saldi van 4½ pCt. tot het algemeene renteniveau aanvankelijk slechts gelden zal voor Frankrijk, Italië en België. Voor saldi uit de Vereenigde Staten en de neutrale landen blijft de hoogere rentevoet voorschands gehandhaafd. Ook echter in dezen beperkten vorm heeft de maat-

regel van de Bank of England, die blijkbaar zonder voorafgaand overleg met de clearing banks genomen was, tot eenige bezwaren aanleiding gegeven. Het bleek toch, dat, terwijl de meeste banken gelijk bij de aanvaarding van den differentieelen rentevoet, thans ook bij de afschaffing de Bank of England wilden volgen, een der voornaamste onder hen hiertegen voor de bij haar ondergebrachte Fransche saldi bezwaren maakte. Er werd bovendien op gewezen, dat ontduiking van de nieuwe regeling zeer eenvoudig was. Wat ware gemakkelijker dan Fransche saldi via een neutralen, b.v. Zwitserschen bankier in Londen onder te brengen?

Herhaalde bijeenkomsten hebben ten slotte tot het resultaat geleid, dat onderling overeengekomen werd in het algemeen Fransche, Italiaansche en Belgische saldi op gelijke wijze te behandelen als eigen saldi, waarbij evenwel de bevoegdheid werd voorbehouden desgewenscht de rente tot $3\frac{1}{2}$ pCt. te verhoogen. De depositorente van de Engelsche Bank en de clearing-banken voor binnenlandsche saldi bedraagt thans 3 pCt.

Nederlandsche Monsterkamer te New York. — Onder de vele goede plannen, welke bij den aanvang van het nieuwe jaar op het programma zijn geplaatst, moge hierbij voor één een oogenblik de aandacht gevraagd worden. Het betreft het tot stand brengen van een Nederlandsche Monsterkamer te New York. De Nederlandsche Vereeniging voor Tentoonstellingsbelangen, Bezuidenhoutsheweg 30 te 's-Gravenhage, heeft zich voor eenigen tijd in verbinding gesteld met den nieuwbenoemden Nederlandschen handelsattaché voor de Vereenigde Staten en door dit gemeenschappelijk overleg hoopt men binnen afzienbaren tijd de tot standkoming van de nieuwe instelling te kunnen verwezenlijken.

De handelsattaché, de heer Mr. D. H. Andreae, stelt zich voor om onmiddellijk na zijn aankomst te New York zich de medewerking voor dit plan te verzekeren van te New York wonende en met de economische toestanden in de Vereenigde Staten goed bekende landgenooten, terwijl bovengenoemde Vereeniging inmiddels hier te lande alle pogingen zal aanwenden om onder handel en nijverheid de noodige belangstelling op te wekken. Beoogd wordt om te New York in het zakencentrum een gunstig gelegen localiteit te vinden, waar men de monsters van Nederlandsche nijverheidsproducten op alleszins passende wijze voor het zakenpubliek zal kunnen uitstellen.

Aan de Monsterkamer zal verbonden worden een Nederlandsche „manager”, volkomen op de hoogte van het Amerikaansche afzetgebied, die in staat zal zijn om de zakenwereld hier te lande behoorlijke inlichtingen te geven omtrent de uitvoermogelijkheid uit Nederland naar de Vereenigde Staten en alles wat daarmede verband houdt en die wederkeerig den Amerikaanschen zakenman alle gegevens zal kunnen verschaffen omtrent den handel met Nederland. In Nederland zal de vertegenwoordiging van deze nieuwe Monsterkamer berusten bij de Nederlandsche Vereeniging voor Tentoonstellingsbelangen, welke de propaganda onder handelaren en industrieelen zal ter hand nemen.

Uit den aard der zaak zullen omtrent de stappen, welke te New York worden gedaan en de maatregelen, welke daar zullen worden genomen om een goede uitvoering van het plan te verzekeren, niet eerder mededeelingen kunnen worden gedaan dan nadat de heer Andreae zich na zijn aankomst te New York persoonlijk van alles op de hoogte heeft gesteld.

Het Bestuur der Nederlandsche Vereeniging voor Tentoonstellingsbelangen is evenwel van oordeel, dat het inmiddels niet moet stilzitten en reeds nu de aandacht van het Nederlandsche zakenpubliek op de plannen voor de Monsterkamer te New York moet vestigen. Het wenscht gebruik te maken van de gunstige gelegenheid, welke de 3de Jaarbeurs te Utrecht

aanbiedt om den vertegenwoordigers van handel en nijverheid gelegenheid te geven hunne instemming met het plan te betuigen. Het Bureau der Vereeniging zal ter Jaarbeurs gevestigd zijn in het „Handelspaviljoen” op het Vredenburg nabij den Hoofdingang. Moge van deze gelegenheid tot deelneming door een zeer groot aantal Nederlandsche firma's gebruik worden gemaakt. Aldus zullen zij een behoorlijke uitvoering van de plannen mogelijk maken.

H. C. O.

Handelsverdragen met Frankrijk en Spanje. — Het ministerie van buitenlandsche zaken heeft in de Staatscourant bekend gemaakt, dat eenige van onze handelstractaten met vreemde mogendheden door de tegenpartij opgezegd werden.

Voor Spanje komt hiermede te vervallen, beginnend op 20 September e.k. de verklaring van 12 Juli 1892 (St.bl. 1893, No. 217), gewijzigd 13 November 1899 (St.bl. 1900, No. 78). Bij deze verdragen was o.m. voor een aantal artikelen van Nederlandschen oorsprong, bij rechtstreekschen invoer, waarvan wij noemen: kaas, boter, jenever, bier, tin (in schuitjes), indigo, bloembollen, aardappelmeel en dextrine, een speciaal tarief (bijlage I van de verklaring van 12 Juli 1892) vastgesteld. Voor alle voortbrengselen van Nederland en koloniën gold voorts bij rechtstreekschen invoer meestbegunstiging; een voorbehoud werd slechts gemaakt t.a.v. gunsten aan Frankrijk of Portugal verleend. Onzerzijds werd in de verklaring toegezegd de artikelen, afkomstig van Spanje (ook Cuba en Porto-Rico worden daarbij nog genoemd) bij invoer in Nederland aan geen andere rechten te onderwerpen dan voor andere naties gelden.

Van de handelsovereenkomsten, door Frankrijk opgezegd, zijn inzonderheid te noemen: 1°. de nota's van 27 en 28 Januari 1892 (Staatscourant 1892, No. 24); 2°. de overeenkomst van 13 Augustus 1902 (St.bl. 1904, No. 58); 3°. de schikking van 18 Augustus 1910 (Staatscourant 1910, No. 234).

Bij het verdrag van 1902 was te zamen met de nota's van 1892 het navolgende vastgelegd. Het Fransche minimum-tarief zou voor Nederlandsche producten toepasselijk zijn bij invoer in Frankrijk, zijne koloniën en protectoraten, zoolang Nederland voor Fransche voortbrengselen meestbegunstiging zou laten gelden. Voor bepaalde artikelen (o.a. koffie, cacao, peper, nootmuskaat, thee) uit de Nederlandsche koloniën is bij invoer in Frankrijk, zijne koloniën en protectoraten meestbegunstiging verleend; voor de niet genoemde artikelen zou het algemeene tarief van toepassing zijn. De voortbrengselen van Frankrijk, de Fransche koloniën en protectoraten genieten bij invoer in de Nederlandsche koloniën meestbegunstiging. Ten slotte bepaalt de schikking van 18 Augustus 1910, dat petroleum uit Nederlandsch-Indië en de bijproducten daarvan in Frankrijk meestbegunstiging zullen genieten, zoolang in Nederlandsch-Indië de invoerrechten op wijn niet zullen verhoogd worden.

De overeenkomsten voornoemd zijn met ingang van 10 September j.l. opgezegd. Het verdrag van 1902 — waarin de boven gereleveerde bepalingen t.a.v. het handelsregime tusschen Frankrijk en onze koloniën gestipuleerd zijn — is derhalve (ingevolge art. 4) op en na 10 September 1919 niet meer van kracht.

De Vereeniging voor den Katoenhandel te Rotterdam schrijft ons:

Naar aanleiding van de mededeeling in dit blad No. 158, blz. 36, dat men in Amerika niet voldoende zorg aan de Standaards zoude besteden en dat deze in alle plaatsen niet onderling geheel zouden overeenkomen, stelt de Vereeniging van den Katoenhandel te Rotterdam er prijs op, in het belang van de te Rotterdam te vestigen Katoenmarkt, er op te wijzen, dat onder

Amerikaansche Standaards — waarvan in het bericht uit Washington gewag werd gemaakt — uitsluitend zijn te verstaan de „United States Government Standards”, die door den Board of Agriculture te Washington met de meeste zorg zijn samengesteld en die voor den geheelen handel in de Vereenigde Staten zoowel als elders uniform zijn.

Mochten op enkele Amerikaansche beurzen naast de officieele Standaards nog andere Standaards in gebruik zijn, dan heeft de mededeeling van het Gouvernement der Vereenigde Staten toch in elk geval alleen op de officieele Standaards, de eenige, die door hem erkend worden, betrekking.

Bij het rijnvaartbericht op pag. 99, is opgenomen een uittreksel uit de bepalingen op de verschepingen in Duitsche Rijnhavens.

REGEERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED.

Overeenkomst met de geallieerden. Bij de Tweede Kamer is een wetsontwerp ingediend ter goedkeuring van de overeenkomsten, door ons land gesloten met Engeland, Frankrijk en de Vereenigde Staten. De overeenkomsten zelve zijn ter vertrouwelijke kennismaking uitsluitend voor de Kamerleden ter griffie neergelegd.

Organisatie der distributie. Naarmate de crisistoestand gaat plaats maken voor meer normale toestanden, moeten geleidelijk de organen, welke aan het Departement van Landbouw vóór de crisis belast waren met de behartiging van verschillende belangen, weder worden ingeschakeld. Dit is reeds geschied met de Directie van den Landbouw en zal ook ten aanzien van de Afdeling Handel plaats vinden.

Nijverheidsraad. Ingesteld is een Nijverheidsraad, waarin onder voorzitterschap van den chef der Afdeling Handel zitting hebben vertegenwoordigers van de groote werkgeversorganisaties. De Raad heeft ten doel het contact tusschen de industrie en de regeering te handhaven en zal ook optreden als subcommissie van de Commissie voor de Economische Politiek.

Crisis-Enquête. Bij Kon. Besluit van 8 Januari is, ter voldoening aan de bepalingen der crisis-enquêtewet 1918 (Stbl. No. 559), een staatscommissie ingesteld, welke taak is omschreven in art. 1 dier wet.

Rijkspaspoortenkantoor. De aandacht wordt er op gevestigd, dat de dienst van het Rijkspaspoortenkantoor enkel vreemdelingen betreft, dus niet Nederlanders, ook niet Nederlanders, die zich naar het buitenland wenschen te begeven.

Uitvoering Scheurwet. De Minister van Landbouw heeft voor elke provincie ingesteld een Commissie van Beroep inzake de Scheurwet, gevestigd ten kantore van het provinciaal productiekantoor.

MAANDCIJFERS.

POSTCHEQUE EN GIRODIENST.

	November.		December	
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
Aantal rekeninghouders op u. ^o ..	12.772	—	13.222	—
Aantal rekeningen op u. ^o	13.252	—	13.720	—
Stortingen	57.643	30.584.137	66.607	33.795.566
Overschrijvingen ..	25.875	55.529.092	30.405	61.314.256
Afschrijvingen	43.715	25.101.098	45.082	24.422.919
Totaal tegoed rekeninghouders op u. ^o .	—	32.454.581	—	37.898.701

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

* BANKDISCONTO'S.

	18 Januari 1919	20 Juli 1914
Ned. Bank { Disc. Wissels. 4 1/2 sedert 1 Juli '15	3 1/2 sedert 23 Mrt. '14	
{ Bel. Binn. Eff. 4 1/2 „ 1 „ '15	4 „ 23 „ '14	
{ Vrsch. in R.C. 5 1/2 „ 19 Aug. '14	5 „ 23 „ '14	
Bank van Engeland 5 „ 5 Apr. '17	3 „ 29 Jan. '14	
Duitsche Rijksbank 5 „ 23 Dec. '14	4 „ 5 Febr. '14	
Bank van Frankrijk 5 „ 21 Aug. '14	3 1/2 „ 29 Jan. '14	
Oostenr. Hong. Bk. 5 „ 12 Apr. '15	4 „ 12 Mrt. '14	
Nat. Bank v. Denem. 5 1/2 „ 4 Jan. '19	5 „ 6 Febr. '14	
Zweedsche Rijksbk. 7 „ 20 Mrt. '18	4 1/2 „ 6 „ '14	
Bank v. Noorwegen 6 „ 13 Dec. '17	4 1/2 „ 11 „ '14	
Zwitserse Nat. Bk. 5 1/2 „ 3 Oct. '18	3 1/2 „ 19 „ '14	
Bank van Spanje .. 4 „ 22 Mrt. '17	4 1/2 „ —	
Bank van Italië .. 5 „ 10 Jan. '18	5 „ 9 Mei '14	
Feder. Res. Bk. N.Y. 3 1/2-4 1/2	—	
Javasche Bank .... 3 1/2 „ 1 Aug. '09	3 1/2 „ 1 Aug. '09	

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie	Part. disconto	Part. disconto	Part. disc.	Call-money
18 Jan. '19	3 3/4	3	3 1/2	4-5/8	—	4 1/4-1/2 1)
13-18 J. '19	3 3/4-7/8	3-1/2	3 1/2	4-5/8	—	4-5
6-11 J. '19	3 3/4	3-1/2	3 1/2	4-5/8	—	3 1/2-6
30D.-4 J. '19	3 3/4-4	3-1/2	3 1/2	4-5/8	—	5 1/2-6
19 Jan. '18	3	3 1/2	4 1/2	4-5/8	—	6 3/4
20 Jan. '17	1 1/4-1/2 2)	—	5 1/2	4-5/8	—	1 3/4-2 3/4
20-24 Jul. '14	3 1/2-3 3/4	2 1/4-2 1/2	2 1/4-2 1/2	2 1/4-1/2	2 3/4	1 3/4-2 1/2

1) Noteering van 17 Januari.

2) „ „ 18

3) „ „ 19

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

Londen en New York waren deze week weder zeer gezocht. De koersen liepen dan ook regelmatig op. Geopend op circa 11.25 en 2.36,—, belette het voortdurende aanbod uit België in de eerste dagen der week een sterke stijging der koersen. Toen later dit aanbod verminderde, omdat de marge tegen Belgisch bankpapier geringer werd, trad echter een sterke stijging in, zoodat heden tot 11.36 en 2.38 1/2 betaald werd.

Parijs was eveneens vast. De omzetten blijven echter tamelijk gering, zoodat deze koers iets achterbleef bij die van de bondgenooten.

Marken waren eerder aangeboden. Het aanbod werd echter grif opgenomen, zoodat de daling beperkt bleef. 29.75—28.50, 29,—. In Weenen waren de omzetten ook deze week weder zeer gering.

Van de neutrale wissels waren Skandinavië en Zwitserland zonder veel verandering en met geringe omzetten, daarentegen begint zich weder meer vraag te vertoonen naar cable Buenos-Aires, waarin gedurende maanden bijna niets was omgegaan.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen *)	Parijs *)	Berlijn *)	Weenen *)	St. Petersburg 1)	New York 1)
13 Jan. 1919..	11.25	43.30	29.75	15.—	—	2.36
14 „ 1919..	11.25	43.27 1/2	29.35	14.90	—	2.36
15 „ 1919..	11.25 1/2	43.30	29.50	14.90	—	2.36
16 „ 1919..	11.26 1/2	43.32 1/2	29.15	14.85	—	2.36 1/4
17 „ 1919..	11.27 1/2	43.35	28.55	14.70	—	2.36 3/4
18 „ 1919..	11.28 1/2	43.40	29.10	14.70	—	2.37
Laagste d. w. 1)	11.22 1/2	43.10	28.30	14.50	—	2.35 1/2
Hoogste „ „ 1)	11.29 1/2	43.45	30.—	15.15	—	2.37 1/4
11 Jan. 1919..	11.25	43.30	29.50	14.90	—	2.36
4 „ 1919..	11.23 1/2	43.17 1/2	29.35	14.95	—	2.35 1/2
Muntpariteit..	12.10 1/2	48.—	59.26	50.41	1.28	2.43 3/4

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

Data	Stock-holm*)	Kopen-hagen*)	Chris-tiania ¹⁾	Zwitser-land*)	Spanje ¹⁾	Bataavia ¹⁾ telegrafisch
13 Jan. 1919	68.50	63.20	66.15	49.05	47.75	99½-100½
14 " 1919	68.50	63.15	66.20	49.25	47.75	99½-100½
15 " 1919	68.47½	63.05	66.25	49.02½	48.—	99½-100½
16 " 1919	68.55	63.05	66.25	49.10	48.—	99½-100½
17 " 1919	68.55	63.05	66.25	49.15	48.—	99½-100½
18 " 1919	68.55	63.05	66.25	49.10	48.25	99½-100½
L'ste d. w. ¹⁾	68.30	62.95	66.—	48.80	47.—	99½
H'ste " " ¹⁾	68.65	63.35	66.40	49.25	48.50	100½
11 Jan. 1919	68.45	63.15	66.15	49.—	47.50	99½-100½
4 " 1919	68.45	63.15	66.15	48.65	47.60	99½-100½
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. ¹⁾ Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Londen (in £ per £)	Zicht Parijs (in fra. p. \$)	Zicht Berlijn (in cents p. 4 Rm.)	Zicht Amsterd. (in cents p. gld.)
18 Jan. 1919	4.76.75	5.45½/8	nom.	42½/8
Laagste d. week ..	4.76.55	5.45½/8	nom.	42½/8
Hoogste " " ..	4.76.75	5.45¾/4	nom.	42½/8
11 Jan. 1919	4.76.55	5.45½/8	nom.	42½/4
4 " 1919	4.76.55	5.45½/8	nom.	42½/8 ¹⁾
Muntpariteit	4.86.67	5.18½/4	95½/4	40½/16

¹⁾ Noteering van 3 Januari.

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-cenheden	2 Jan. 1919	8 Jan. 1919	Tijdsperk 9-16 Jan. 1919		16 Jan. 1919
				Laagste	Hoogste	
Alexandrië ..	Piaat. p. £	97¾/8	97¾/8	97¾/8	97¾/8	97¾/8
B. Aires ...	d.p.gd.pes.	51¾/8	51¾/8	51	52¼/8	51¾/16
Calcutta ...	sh/d.p.rup.	1/6½/32	1/6½/32	1/6	1/6½/16	1/6½/32
Hongkong ...	id. p. \$	3/4½/4 ²⁾	3/3¾/4	3/3½/2	3/3¾/4	3/3½/2
Lissabon ...	d.p.escudo	34	34½/2	34	35	34½/2
Madrid ...	Peset. p. £	23.66	23.69½	23.62	23.70	23.64
Montevideo ..	d.p.peso	60	60	59½/4	60½/4	59¾/4
Montreal ...	\$ per £	4.84½/4	4.86	4.85½/4	4.86½/4	4.85¾/8
R.d.Janeiro ¹⁾	d.p.milr.	13½/4	13½/4	13½/16	13¾/16	13½/8
Rome	Lires p. £	30.31	30.31	30.25	30.37½	30.31
Shanghai ...	sh/d.p.tael	5/2 ²⁾	5/1	5/1	5/1	5/1
Singapore ..	id. p. \$	2/4½/8	2/4½/8	2/3¾/32	2/4½/4	2/3¾/16
Valparaiso ¹⁾	d.p.pap.p.	10¾/32	10¾/16	10½/8	10½/32	10½/32
Yokohama ..	sh/d.p.yen	2/1¾/8	2/2	2/1¾/8	2/2½/8	2/1¾/16

¹⁾ Noteeringen op 90 dagen. ²⁾ Noteering van 31 Dec. 1918.

GOUD EN ZILVER.

Sedert 29 Juli 1916 worden de dagelijksche ontvangsten en onttrekkingen van goud door de Bank van Engeland tijdelijk niet bekend gemaakt.

NOTEERING VAN ZILVER.

Noteering te Londen.		te New York	
18 Jan. 1919.....	48¾/16	101½/8	
11 " 1919.....	48¾/16	101½/8	
4 " 1919.....	48¾/16	101½/8	
28 Dec. 1918.....	48¾/16	101½/8	
21 " 1918.....	48¾/16	101½/8	
19 Jan. 1918.....	44¾/4	89¾/8	
20 Jan. 1917.....	37	76½/8	
20 Juli 1914.....	24½/16	54½/8	

N. U. M.

Weekstaat der Nederlandsche Uitvoermaatschappij. Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Bankers	Buitenl. Schat-biljetten	Debet Diverse reken. ¹⁾	5 p Ct. Schuld-breveen	Credit Diverse reken. ¹⁾
16 Jan. 1919..	2.726	65.700	70.400	14.791	100.357
9 " 1919..	2.336	65.700	70.400	14.791	99.605
2 " 1919..	1.905	53.200	70.400	14.790	99.347
27 Dec. 1918..	1.634	53.200	70.400	14.788	101.893
19 " 1918..	3.395	53.200	70.400	14.770	103.100

¹⁾ Beide rekeningen omvatten, behalve garantiewissels in portefeuille tot het bedrag der buitenl. schatbiljetten, in hoofzaak garantiewissels in depôt bij de Ned. Bank.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 18 Januari 1919.

Activa.

Binnenl. Wis-sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 184.647.959,34½/2 B.-bk. " 1.879.053,71½/2 Ag.sch. " 36.970.019,03	f 223.497.032,09
Papier o. h. Buiteni. in disconto	Idem eigen portef. f 8.467.856,—	
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.		8.467.856,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	H.-bk. f 93.304.300,44½/2 B.-bk. " 5.467.263,53 Ag.sch. " 39.930.823,02	f 138.702.386,99½/2
Op Effecten	f 138.657.686,99½/2	
Op Goederen en Spec.	44.700,—	138.702.386,99½/2
Voorschotten a. h. Rijk		12.872.463,46½/2
Munt en Muntmateriaal	Munt, Goud ..... f 70.395.780,— Muntmat., Goud .. „ 613.994.202,96½/2	f 684.389.982,96½/2
Munt, Zilver, enz. ..	8.737.185,08	
Muntmat., Zilver ..		693.127.168,04½/2
Effecten	Bel.v. h. Res.fonds. f 4.970.969,32 id. van ¼ v. h. kapit. „ 3.780.361,18	8.751.330,50
Geb.en Meub. der Bank		1.770.000,—
Diverse rekeningen		94.823.878,50
		f 1.182.012.115,59½/2

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	5.079.402,56
Bankbiljetten in omloop	1.062.722.380,—
Bankassigatiën in omloop	2.283.700,08½/2
Rekening-Courant saldo's:	
Van het Rijk.....	f —
Van anderen	81.330.425,26
Diverse rekeningen	10.596.207,69
	f 1.182.012.115,59½/2
Beschikbaar metaalsaldo	f 463.395.687,80
Op de basis van ¼ metaaldekking	234.128.386,73
Minder bedraaan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	2.316.978.435,—

Verschillen met den vorigen weekstand:

	Meer	Minder
Disconto's		21.686.977,61½/2
Buitenlandsche wissels.....		28.000,—
Beleeningen	6.639.796,55½/2	
Goud	6.033.744,04	
Zilver	69.096,67	
Bankbiljetten	17.371.195,—	
Part. Rek.-Crt. saldo's	16.444.272,24½/2	

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bank-biljetten	Andere opschbare schulden
18 Jan. 1919	684.390	8.737	1.062.722	83.614
11 " 1919	690.424	8.668	1.040.094	99.674
4 " 1919	691.436	8.588	1.100.948	91.626
28 Dec. 1918	689.441	8.545	1.068.947	90.529
21 " 1918	689.923	8.381	1.057.448	95.542
14 " 1918	690.723	8.319	1.059.603	82.497
7 " 1918	692.375	8.256	1.072.360	73.808
30 Nov. 1918	693.392	8.230	1.082.164	75.660
23 " 1918	695.415	8.200	1.081.877	96.217
16 " 1918	700.399	8.157	1.109.995	87.919
9 " 1918	700.429	8.128	1.018.395	70.523
2 " 1918	701.453	8.168	1.025.572	61.473
26 Oct. 1918	706.477	8.154	985.317	96.558
19 Jan. 1918	707.988	7.031	883.034	60.031
20 Jan. 1917	589.578	6.805	736.433	78.021
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Disconto's		Beleeningen	Beschikbaar Metaal-saldo	Dek-kings-percentage
	Totaal	Hieraan Schatkist-promessen rechtstreeks			
18 Jan. 1919	223.497	162.800	138.702	463.396	60
11 " 1919	245.184	176.800	145.342	462.674	59
4 " 1919	252.852	177.800	149.907	461.043	59
28 Dec. 1918	243.691	174.800	139.515	465.624	60
21 " 1918	236.729	167.800	129.116	467.234	61
14 " 1918	219.227	146.800	134.380	470.144	61
7 " 1918	210.203	136.800	142.345	470.915	61
30 Nov. 1918	225.288	145.800	144.367	469.579	61
23 " 1918	231.138	146.800	141.874	467.512	60
16 " 1918	208.639	135.800	180.376	468.446	59
9 " 1918	157.375	128.500	120.416	490.242	65
2 " 1918	144.649	115.500	129.546	491.672	65
26 Oct. 1918	142.996	116.500	119.685	497.709	66
19 Jan. 1918	72.498	47.000	90.346	525.582	76
20 Jan. 1917	76.670	48.000	69.301	432.591	73
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 ¹⁾	54

¹⁾ Op de basis van 2/3 metaaldekking.

• Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitatonden op:

	11 Jan. 1919	18 Jan. 1919
Aan schatkistpromessen..	f 403.920.000,—	f 418.920.000,—
waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst	„ 176.800.000,—	„ 162.800.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	„ 164.050.000,—	„ 164.040.000,—
Aan zilverbons	„ 66.502.674,50	„ 64.900.923,—

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Naast de per mail ontvangens gegevens worden de telegrafisch bekend geworden totaalcijfers der obligo's en uitzettingen en het beschikbaar metaalsaldo van latere data opgenomen.

Data	Goud	Zilver	Bank-biljetten	Andero opesichb. schulden
11 Jan. 1919.....	***	***	318.000	
4 " 1919	***	***	310.200	
28 Dec. 1918.....	***	***	296.000	
23 Nov. 1918.....	102.967	14.577	192.361	90.850
16 " 1918.....	120.150	14.471	193.167	83.636
9 " 1918.....	100.751	14.919	192.384	86.708
2 " 1918.....	98.883	15.077	187.785	87.400
12 Jan. 1918.....	86.745	18.877	169.249	64.522
13 Jan. 1917.....	73.085	23.463	159.288	35.747
25 Juli 1914.....	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Dis- conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Diverse reke-ningen ¹⁾	Beschik-baar metaal-saldo	Dek-kings-percentage
11 Jan. 1919		196.600	***	***	67.000	***
4 " 1919		189.300	***	***	64.600	***
28 Dec. 1918		173.800	***	***	62.800	***
23 Nov. 1918	8.965	17.206	81.132	19.754	61.168	42
16 " 1918	9.190	17.494	82.441	18.786	60.510	41
9 " 1918	8.421	17.541	80.634	20.714	60.137	41
2 " 1918	8.382	20.060	78.365	22.501	59.167	41
12 Jan. 1918	7.633	33.891	69.204	23.877	58.867	45
13 Jan. 1917	6.439	35.565	57.428	7.993	56.747	49
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 ²⁾	44

¹⁾ Sluitpost der activa. ²⁾ Op de basis van 2/3 metaaldekking.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andero opesichb. schulden	Disconto's	Div. reke-ningen ¹⁾
16 Nov. 1918 ..	921	1.627 ²⁾	1.181	1.263	151
9 " 1918 ..	914	1.652 ²⁾	1.159	1.267	183
2 " 1918 ..	906	1.631 ²⁾	1.203	1.267	156
26 Oct. 1918 ..	905	1.506 ⁴⁾	1.347	1.265	220
17 Nov. 1917 ..	614	1.199	1036	1.049	1019
18 Nov. 1916 ..	668	1.066	829	881	885
25 Juli 1914 ..	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa. ²⁾ Hiervan zilverbons 274 dz. gld. ³⁾ idem 275 dz. gld. ⁴⁾ idem 246 dz. gld.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden p. st.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
15 Jan. 1919	80.544	69.699	***	***	***
8 " 1919	80.521	70.141	317.931	28.500	300.134
1 " 1919	79.976	70.190	323.241	28.500	305.133
25 Dec. 1918	79.111	70.307	323.644	28.500	304.633
16 Jan. 1918	58.768	45.325	210.741	28.500	185.629
18 Jan. 1917	56.115	38.832	145.310	28.500	114.406
22 Juli 1914	40.164	29.317	.....	.....	.....

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Re-serve	Dek-kings-percentage ¹⁾
15 Jan. '19	62.666	78.886	28.168	124.797	29.295	19,14
8 " '19	71.877	85.493	28.164	140.188	28.830	17,12
1 " '19	124.304	106.473	26.306	214.894	28.236	11,70
25 Dec. '18	71.106	92.140	23.643	149.037	27.254	15,78
16 Jan. '18	56.768	92.278	41.416	121.589	31.893	19,57
18 Jan. '17	133.883	37.382	51.325	13.770	35.734	18,90
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 ¹⁾ / ₁₀

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKS BANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassen-scheine	Circu-latie	Dek-kings-percentage ¹⁾
7 Jan. 1919	2.279.568	2.260.173	5.312.647	22.336.844	34
31 Dec. 1918	2.282.000	2.262.003	5.267.000	22.188.000	34
23 " 1918	2.282.776	2.262.629	4.896.872	21.124.313	34
15 " 1918	2.324.787	2.304.477	4.481.531	20.005.801	34
7 Jan. 1918	2.517.563	2.406.800	1.349.033	11.343.325	34
6 Jan. 1917	2.537.440	2.520.902	273.416	7.895.881	35
23 Juli 1914	1.691.398	1.356.857	65.479	1.890.895	93

¹⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crt.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitge-geven	In kas bij de Reichs-bank
7 Jan. 1919	25.972.067	11.869.683	15.590.000	5.309.000
31 Dec. 1918	27.416.000	13.280.000	15.626.000	5.263.000
23 " 1918	24.459.084	11.483.870	15.214.000	4.894.000
15 " 1918	24.271.354	11.405.928	14.740.600	4.478.000
7 Jan. 1918	13.166.418	6.830.515	7.653.500	1.337.500
6 Jan. 1917	8.747.678	3.769.070	—	—
23 Juli 1914	750.892	943.964	.....	.....

RUSSISCHE STAATSBANK.

Sedert 5 November 1917 is geen bankstaat verschenen.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Bult.gew. oorsch. afd. Staat
16 Jan. '19	5.496.207	2.037.108	316.870	***	18.750.000
9 " '19	5.492.299	2.037.108	317.391	1.239.033	18.100.000
2 " '19	5.486.092	2.037.108	318.164	1.281.319	17.800.000
26 Dec. '18	5.477.568	2.037.108	318.348	1.300.472	17.150.000
17 Jan. '18	5.359.127	2.037.108	245.872	901.703	12.850.000
18 Jan. '17	5.110.248	—	285.466	821.430	8.000.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitgestelde Wissels	Beleening	Bankbiljetten	Rek. Crt. Particulieren.	Rek. Crt. Staat
	1.334.355	1.014.375	1.199.457	31.689.903	2.533.116	21.616
	1.523.090	1.023.896	1.215.501	31.566.850	—	110.629
	1.361.922	1.026.433	1.238.502	31.055.037	2.391.710	34.278
	1.046.275	1.028.568	1.202.841	30.249.612	2.366.197	111.684
	888.323	1.132.261	1.208.302	23.062.504	2.857.077	48.065
	686.049	1.327.163	1.274.398	17.179.190	2.264.545	84.769
	1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.560

SOCIÉTÉ GÉNÉRALE DE BELGIQUE. 1)

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldi	Beleening van buitenl. vorder.	Beleening van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circulatie	Rek. Crt. saldi
17 Oct. '18	1.216.753	100.082	480.000	97.728	1.507.912	377.440
10 " '18	1.219.743	100.021	480.000	100.040	1.508.011	382.595
3 " '18	1.144.781	100.011	480.000	95.287	1.452.612	358.318
26 Sept. '18	1.145.778	99.982	480.000	101.783	1.452.948	365.452
18 Oct. '17	476.043	90.903	480.000	100.351	1.172.474	91.204
19 Oct. '16	352.872	76.033	480.000	39.834	828.739	110.068

1) Sedert einde 1914 met de functie van circulatiebank belast.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goud	Waarvan voor dekking F. R. Notes	Waarvan in het buitenland	Zilver etc.	F.R. Notes in circulatie
15 Nov. '18	2.056.777	1.241.536	5.829	53.039	2.562.517
8 " '18	2.046.591	1.218.873	5.829	54.248	2.558.196
1 " '18	2.052.229	1.213.319	5.829	53.456	2.515.504
25 Oct. '18	2.045.132	1.246.948	5.829	53.037	2.507.912
18 " '18	2.035.313	1.230.911	5.829	52.372	2.502.488
16 Nov. '17	1.584.328	641.326	52.500	52.525	972.585

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Waarvan Kapitaal	Algem. Dekkingspercentage 1)	Percent. Gouddekking circulatie
15 Nov. '18	2.175.685	2.383.462	79.903	51,4	50,2
8 " '18	2.171.760	2.348.989	79.824	50,9	49,8
1 " '18	2.123.019	2.347.692	79.360	51,7	50,9
25 Oct. '18	1.944.787	2.580.825	79.190	50,8	50,7
18 " '18	2.058.692	2.384.319	79.057	51,2	50,0
16 Nov. '17	681.719	1.961.747	66.691	71,4	78,6

1) Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's met inbegrip van het kapitaal.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
8 Nov. '18	751	13.903.015	1.267.855	12.025.989	1.450.895
1 " '18	750	14.040.777	1.174.340	12.104.471	1.468.664
25 Oct. '18	749	14.022.210	1.360.662	11.671.211	1.438.992
18 " '18	749	13.532.479	1.213.373	11.696.108	1.441.234
4 " '18	745	13.518.290	1.202.798	11.658.761	1.447.180

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 20 Januari 1919.

De achter ons liggende berichtperiode heeft gebeurtenissen te aanschouwen gegeven, die weliswaar bij iedere revolutie schijnen te behoren, blijkens de annalen der oude en nieuwe geschiedenis, doch die toch nooit nalaten een hevigen indruk te maken op hen, die de voorvallen van meer nabij medeleven. Zoo is het ook thans gegaan. De burgeroorlog te Berlijn, die in de juist verlopen dagen wel het hoogtepunt, een crisis, schijnt te hebben bereikt, heeft tot excessen gevoerd, die een trilling door de gansche wereld hebben doen gaan en die derhalve ook niet hebben nagelaten hun diepe sporen op het terrein, dat in deze kolommen steeds wordt behandeld, achter te laten. De geweldige straatgevechten te Berlijn, de dood van twee aanvoerders der uiterste linkerzijde, Karl Liebknecht en Rosa Luxemburg, hebben het evenwicht zoodanig verstoord, dat het beursbestuur te Berlijn besloten heeft de deuren der beurs te sluiten; het is Woensdag j.l. geworden, voor de officieele handel weder kon worden hervat. Op dien dag was er tenminste eenig perspectief in de situatie gekomen, was gebleken, dat de tegenwoordige Regeering vermoedelijk niet het onderspit zou moeten delven voor terrorisme van de zijde der Spartacuslieden en dat zij zich wel staande zou kunnen houden tot de uitslag der verkiezingen voor de Nationale Vergadering haar tot aftreden zou dwingen of haar zou bevestigen. Men kon dus eenigermate rekening houden met een zekere continuïteit ten opzichte van reeds genomen en nog te nemen maatregelen en kon de naaste toekomst uitstippelen langs de lijnen van het vroeger opgestelde program.

Gedurende den sluitingstijd der Berlijnsche beurs heeft natuurlijk het effectenverkeer niet volkomen stil gestaan. In de eerste plaats waren er andere Duitsche beurzen, die het verkeer regelmatig gaande hebben gehouden (o.a. die te Frankfurt a/M.), doch overigens hebben langs niet-officieelen weg vrij aanmerkelijke omzettingen plaats gevonden. Indien hier van een stemming mag worden gesproken, was deze echter overheerschend ongeanimeerd. In niet geringe mate hebben hiertoe de bepalingen ten opzichte van de verlenging van het wapenstilstandsverdrag bijgedragen. Vooral de eisch tot uitlevering van een groot aantal landbouwmachines heeft een zeer verontrustenden indruk gemaakt. Van de toepassing dezer machines heeft voor een groot deel Duitschland's aardappelooft gedurende de laatste jaren afgehangen en nu het land vrijwel geheel geïsoleerd is, nu het zelfs is afgesneden van zeer belangrijke industriële gedeelten van het Rijk zelf en van streken, die in de laatste oorlogsjaren ook hebben bijgedragen tot instandhouding van het industrieel en economisch leven, heeft het bezit dezer waardevolle machines zoo mogelijk nog aan beteekenis gewonnen.

Ook de uitingen van Ententezijde betreffende een te betalen oorlogsschatting en de voorloopig in deze richting reeds genomen maatregelen hebben een neerdrukkenden invloed gehad. O.a. verluide, dat in enkele neutrale landen de uitbetaling van Duitsche creditsaldi niet zonder inmenging der Entente zal kunnen geschieden en men zag hierin den voorlooper tot het in beslag nemen van eventuele particuliere vorderingen op het buitenland. Het directe gevolg is geweest, dat een zeer groote vraag ontstond naar z.g. „Ponden"-waarden; men gaf er de voorkeur aan de beschikbare kapitalen in Chineesche, Mexicaansche, Argentijnsche, e.d. waarden te beleggen, teneinde op deze wijze een heffing van de eigen Regeering en scherpe maatregelen van het tot nu toe vijandige buitenland te ontgaan. Op welke wijze de bezitters van de hier genoemde papieren aan deze beide te verwachten gebeurtenissen kunnen ontkomen, moet worden afgewacht; een feit is het echter, dat de hoop, een middel hierop te kunnen vinden, een zeer krachtige stimulans tot aankoop van deze waarden is geweest en, dientengevolge, tot aanmerkelijke kersverheffingen heeft geleid.

De hier genoemde vrees voor drastische bepalingen der eigen Regeering heeft ook nog tot een andere opmerkenwaardige handelwijze gevoerd. Algemeen beschouwt men Berlijn als het middelpunt der ultra-radicalen elementen en men ontveinst zich niet, dat dit wel eens aanleiding zou kunnen worden tot een separatistische beweging, waarvan de scheidingslijn dan zou worden aangegeven door de staten van Noord- en van Zuid-Duitschland. Waar lantstgenoemde landstreken in vele opzichten, zowel met betrekking tot de buitenlandsche als tot de binnenlandsche politiek, veel gematigder theorieën huldigen, zijn vele bezitters er reeds toe overgegaan hun banktegoed te Berlijn

op te vragen en over te brengen naar Zuid-Duitsche steden. In de laatste dagen is ook echter hierin eenige stagnatie gekomen.

De vraag naar Duitsche oorlogsleeningen is nog steeds niet toegenomen. De officieele interventiekoers is nog 94 pCt., doch vermoedelijk zal deze binnen enkele dagen wederom worden verlaagd, om zodoende de werkelijke marktwaarde eenigszins nabij te komen. Daarentegen bestond in de verlopen dagen goede belangstelling voor diverse juist geëmitteerde stedelijke leeningen. Zoo was de vraag naar de nieuwe 4 pCt. Frankfurter obligaties zoo sterk, dat het plaatsing-syndicaat, dat voorloopig 30 miljoen Mark vast had overgenomen, een verdere 10 miljoen Mark in handen heeft gekregen ter plaatsing op commissie-basis. Er heeft zich echter ten opzichte van stedelijke leeningen in het algemeen een misstand voorgedaan, die wel eens de vraag naar dergelijke obligaties gevoelig zou kunnen doen verminderen. Vele leeningen toch zijn aangeboden, zonder het publiek in kennis te stellen van de hoegrootheid der emissie, van de aflossingsvoorwaarden, van den tegenwoordigen financieelen toestand der emitteerende gemeenten, enz., zoodat men de kans heeft plotseling tot ontdekkingen te komen, die de populariteit van het geplaatste fonds sterk kunnen aantasten. In de vakpers wordt op dit hiaat dan ook reeds gewezen en waarschijnlijk zal men in de naaste toekomst met dergelijke opmerkingen ook wel rekening houden.

Uit den aard der zaak valt betreffende het verloop der aandeelenmarkt slechts weinig te vermelden. Het verloop der koersen in de juist achter ons liggende dagen was vrij verdeeld; groote vraag deed zich echter niet gelden en de omzetten bleven dan ook tot enge grenzen beperkt.

Te Weenen is het koersverloop evenmin in opwaartsche richting gegaan. Voor deze beurs geldt in heviger mate dan voor die te Berlijn de stand van het monetaire vraagstuk. Hoewel ook in Duitschland de bankbiljettencirculatie schrikbarend is toegenomen, is dit in de voormalige Dubbel-Monarchie in nog heviger mate het geval, terwijl men bovendien hier rekening moet houden met het gevaar van een niet-erkennen der algemeene schulden (waartoe ook de bankbiljetten behooren) door een deel der zelfstandig geworden naties. Hoe sterk overigens de geweldige bankbiljettencirculatie in tegenspraak is met de werkelijke behoeften aan kapitaal, blijkt wel uit de omstandigheid, dat de banken te Weenen en te Praag de rentevergoeding voor deposito's met ongeveer een vol procent hebben verlaagd.

De circulatie van papieren geld heeft ook in andere landen een zekere uitwerking op het koerspeil uitgeoefend, doch dan in omgekeerde richting. Zoo heeft b.v. te Parijs het verlangen der bevolking de reeds lang opgespaarde bankbiljetten om te zetten in rentegevende fondsen een zeer groote vraag naar dergelijke papieren doen ontstaan, zoodat de koers van b.v. het Fransche Staatsfonds aanmerkelijk kon verbeteren. Tot deze vraag heeft de ontwikkeling der gebeurtenissen wel aanleiding gegeven. Maandenlang heeft de beurs te Parijs in apathische stemming verkeerd, ondanks de overwinningsberichten, die successievelijk toch wel invloed ten goede op het koerspeil hadden moeten uitoefenen. Deze houding was voornamelijk te verklaren uit de omstandigheid, dat sedert het uitbreken van den oorlog de termijnhandel was uitgeschakeld en voortv. uit het feit, dat de meest gunstige berichten te Parijs werden ontvangen in de vacantiemaanden. Later was het goede nieuws reeds in de koersen verdisconteerd. Thans echter, nu Frankrijk het middelpunt wordt van de vredesonderhandelingen en nu den overwonnen vijand steeds harder voorwaarden opgelegd kunnen worden, wordt het een groot deel van het publiek duidelijk, dat het Fransche staatscrediet ongeschokt uit den strijd te voorschijn is gekomen en dit heeft velen aanleiding gegeven hun kapitalen in staatschuldbrieven te beleggen.

Deze houding heeft de gansche effectenmarkt gestimuleerd, zoodat de tendens, als geheel genomen, een uiterst geanimeerde is geweest.

Ook te Londen was de stemming aan den optimistischen kant, hoewel daar de beweging veel gelijkmatiger is geweest.

Te New York heeft de fondsenmarkt, na enkele dagen van optimisme, een neergaande tendens te aanschouwen gegeven. Op industrieel gebied schijnt men ook in de Vereenigde Staten zich in een periode van afwachten te bevinden, hetgeen zich laat concluderen uit den staat van onuitgevoerde orders der United States Steel Corporation per 31 December j.l., die een totaal van 7.379.000 ton heeft aangetoond, tegen 8.125.000 per 30 November 1918 en 9.378.000 per 31 December 1917. Dit heeft een directen

terugslag op de fondsenmarkt uitgeoefend, hoewel er toch enkele industrieele waarden aan te wijzen zijn, die een tegengestelde richting hebben ingeslagen. Zoo waren preferente aandelen Hide & Leather op enkele dagen zeer sterk gevraagd, waardoor het koerspeil aanmerkelijk heeft kunnen monteeren.

Voor spoorwegwaarden bestond slechts matige belangstelling, waarbij het prijsniveau zich echter goed heeft kunnen handhaven. Tot nu toe is nog weinig verandering gekomen in de opvattingen aangaande de teruggave van de spoorwegsystemen aan de oorspronkelijke aandeelhouders. Vermoedelijk zal dit laatste dan ook niet in den oorspronkelijk gedachten vorm van een eenvoudige teruggave geschieden, doch zal de Regeering maatregelen nemen, om aandeelhouders een zeker percentage der winsten toe te kennen, terwijl zij zelve de leiding in handen houdt. Op deze wijze echter zou een zekere garantie aangaande het rendement waarschijnlijk niet kunnen uitblijven, hetgeen voor een deel de vaste tendens voor spoorwegaandelen kan verklaren.

Te o n z e n t heeft de *staatsfondsenmarkt* een zeer ongeanimeerd verloop gehad, voornamelijk voor de obligaties der nieuwe leening. Ondanks het feit, dat vaak minder courante beleggingswaarden een geringer rendement op de actueele koersen afwerpen, is het aanbod in de obligaties der jongste emissie zoo groot gebleven, dat het disagio zich verder heeft kunnen ontwikkelen en zelfs tijdelijk is gestegen tot boven 4 pCt. Op dit verlaagde peil ontstond wel eenige vraag, doch deze was niet voldoende, om een verbetering van eenige betekenis te bewerkstelligen.

De overige soorten onzer inheemsche staatschuld bewogen zich vrijwel op één hoogte, met geringe omzetten en zeer kleine variaties.

Van buitenlandsche soorten waren Russen op enkele dagen gevraagd, terwijl over het geheel voor deze waarden de grondtoon zeer gunstig gedisperseerd is gebleven in verband met berichten, dat de legers der Bolsjewiki gevoelige nederlagen hebben ondervonden. In aansluiting aan het koersverloop in Duitschland waren voorts exotische waarden beter van tendens.

De locale markt is sterk onder den indruk geweest van de gebeurtenissen te Berlijn, waaruit men in sommige kringen conclusies heeft getrokken aangaande een mogelijke terugslag op revolutionnaire elementen in ons land. In den loop der berichtperiode heeft deze stemming vaak aanleiding gegeven tot omvangrijke verkoopen, waardoor het koerspeil over de gansche linie moest reageren. Toch heeft deze reactie geen groote afmetingen aangenomen, wijl gewoonlijk voldoende vraag tegenover den verkoopdrang kon worden gesteld.

	14 Jan.	17 Jan.	20 Jan.	Rijzing of daling.
4 1/2 % Ned. W. Sch. 1916	89	90	90 1/2	+ 1 1/2
4 % " " " 1916	82 1/2	82 7/8	83	+ 1/2
3 1/2 % " " "	70	70	70	
3 % " " "	63 1/2	63 7/16	63 1/2	
2 1/2 % Cert. N. W. S.	55	55	55 1/4	+ 1/4
5 % Oost-Indië 1915	94 1/4	94 9/16	94 9/16	+ 5/16
4 % Hongarije Goud	33 13/16	33 3/4	33 3/4	- 1/16
4 % Oostenr. Kronenrente	28 13/16	29 9/16	29 9/16	+ 9/16
5 % Rusland 1906	34 1/4	35 3/4	34 13/16	+ 1 1/16
4 1/2 % Iwagorod Dombr..	28 1/2	32	32	+ 3 1/2
4 % Rusland Cons. 1880..	29 1/16	31	31 7/8	+ 2 13/16
4 % Rusl. bij Hope & Co...	31 1/2	33	33	+ 1 1/2
4 % Servië 1895	51 7/8	50	52	+ 1/8
4 1/2 % China Goud 1898 ..	65 1/8	65 1/8	—	
4 % Japan 1899	59 1/2	61	66 1/4	+ 6 3/4
4 % Argentinië Buitenl..	63	62 3/4	63 3/8	+ 3/8
5 % Brazilië 1895	70	70 1/2	70 1/2	+ 1/2
5 % " 1913	51 3/4	51 3/4	—	

Alleen de *scheepvaartmarkt* kon zich niet zoo spoedig herstellen in verband met berichten, dat verschillende vaartuigen, in totaal 42 stuks, tot een gezamenlijke tonnenmaat van 105.309 bruto ton, in den loop van deze maand door de Britsche Regeering zullen worden vrijgegeven. Algemeen is men van meening, dat de Nederlandsche rederijen geen direct empool voor deze schepen zullen hebben, zoodat zij vermoedelijk later weder aan de Geassocieerden verhuurd zullen worden, doch dan tegen lagere prijzen. Toch was de koersteruggang hier geenszins verontustend.

	14 Jan.	17 Jan.	20 Jan.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	401	396 1/2	400	- 1
" " " gem. eig.	389	384	388 1/2	- 1/2
Holland-Gulf-Stoomv.-Mij ..	250	250	254	+ 4

	14 Jan.	17 Jan.	20 Jan.	Rijzing of daling.
Holl. Alg. Atl. Stoomv.-Mij.	163	163 1/2	163 1/2	+ 1/2
Hollandsche Stoomboot-Mij.	196 1/2	194	192 3/4	+ 3 3/4
Java-China-Japan-Lijn	311 1/2	308	310 1/4	- 1 1/2
Kon. Hollandsche Lloyd	173 3/4	173 3/4	172 5/8	- 1 1/8
Kon. Ned. Stoomv.-Mij.	228 1/4	227	228 3/4	+ 1 1/2
Kon. Paketvaart-Mij.	245	240 1/2	238	- 7
Maatschappij Zeevaart	314 1/2	313	313	- 1 1/2
Nederl. Scheepvaart-Unie	253 1/4	248	249	- 4 1/4
Nievelt Goudriaan	479	479	474 1/2	- 4 1/2
Rotterdamsche Lloyd	281	279 1/2	278 1/2	- 2 1/2
Stoomv.-Mij. „Hillegersberg”	300	299 1/2	299 1/2	- 1/2
„ „ „Nederland”	280 1/2	278 1/2	279 3/4	- 3/4
„ „ „Noordzee”	188 1/2	186 1/4	187	- 1 1/2
„ „ „Oostzee”	360	350	340	- 20

Van de *cultuurmarkten* hebben suikerwaarden zich kunnen herstellen van den schok, haar toegebracht door het bericht omtrent de plannen der Indische Regeering betreffende inkrimping van den suikeraanplant. Het blijkt, dat zonder meer hiertoe niet zal worden overgegaan, althans niet zonder dat de Nederlandsche Regeering heeft doen controleren, of deze inkrimping werkelijk noodzakelijk is te achten en in welke mate zij eventueel toegepast zal moeten worden.

De *tabaksmarkt* echter heeft een kwijnend bestaan geleid. Na de opleving van voor enkele weken is de belangstelling in de waarden van deze rubriek geheel geweken en brokkelden de prijzen langzamerhand af.

De *rubberafdeeling* heeft meer weerstandsvermogen getoond, hoofdzakelijk in verband met de technische positie van deze markt, welke hier ter plaatse reeds vaker ter sprake is gebracht. Het hoofdfonds, aandelen Rubber Cultuur-Maatschappij Amsterdam, kon op enkele dagen zelfs goede prijsverbeteringen aantoonen.

De *petroleummarkt* heeft niet meer de groote variaties van voor enkele weken te aanschouwen gegeven. De koersbeweging bleef tot eenige procenten beperkt; aandelen Koninklijke Petroleum werden slechts voorbijgaand boven 500 pCt. genoteerd. Voor aandelen Geconsolideerde Hollandsche Petroleum ontstond eenige vraag in verband met geruchten, dat de claim der maatschappij inzake de verworpeningen ten tijde van de bezetting van Roemenië door de Duitsche legers, een goed onthaal in Entente-kringen zou hebben gevonden.

	14 Jan.	17 Jan.	20 Jan.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	180 1/4	181	181	+ 3/4
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	172 1/2	173 3/4	174 1/16	+ 1 9/16
Rotterd. Bankvereniging	139	137 1/4	138 1/2	- 1/2
Amst. Superfosfaatfabriek.	164 3/4	157 1/4	157 1/2	- 6 7/8
Van Berkel's Patent	137	136	137 1/2	+ 1/2
Insulinde Oliefabriek	231 1/2	228	230 3/8	- 1 1/8
Jurgens' Ver. Fabr. pr. aand.	103 1/2	104 1/4	105	+ 1 1/2
Ned. Scheepsbouw-Mij.	183 1/2	183 3/4	182 1/2	- 1
Phillips' Gloeilampenfabriek	402 3/4	399 3/4	400	- 2 3/4
R. S. Stokvis & Zonen	519	516 1/2	525	+ 6
Vereenigde Blikfabrieken	134 7/8	130	130	- 4 7/8
Compania Mercantil Argent.	232 3/4	230 1/2	234 7/8	+ 2 1/8
Cultuur-Mij. d. Vorstenland	136 3/4	140 3/4	141	+ 4 1/4
Handelsver. Amsterdam	372	377 1/2	377	+ 5
Holl. Transatl. Handelsver.	118	116	117	- 1
Linde Teves & Stokvis	215	218 1/2	220	+ 5
Van Nierop & Co's Handel-Mij	175	177	177	+ 2
Tels & Co's Handel-Mij	150	153	153	+ 3
Gecons. Holl. Petroleum-Mij	227 3/4	228 1/4	229 3/8	+ 1 7/8
Kon. Petroleum-Mij.	490 1/4	493	498 1/2	+ 8 1/4
Orion Petroleum-Mij.	78 1/4	79 3/8	79 3/8	+ 1 3/8
Steaua Romana Petr.-Mij.	155 1/2	155 1/2	152 1/2	- 3
Amsterdam-Rubber-Mij.	183 1/8	182 7/8	183 1/2	+ 3/8
Nederl.-Rubber-Mij.	104 1/2	105	106 3/4	+ 2 1/4
Oost-Java-Rubber-Mij.	215	218 1/4	220	+ 5
Deli-Maatschappij	507	499 1/4	490 7/8	- 16 1/8
Medan-Tabak-Maatschappij	214	215 3/8	214 3/4	+ 3/4
Senembah-Maatschappij	454 1/2	454 3/4	451	- 3 1/2

De *Amerikaansche markt* is zeer stil gebleven. Alleen bestond goede vraag voor preferente aandelen Hide & Leather naar aanleiding van de gelijksoortige beweging te New York. Voorts stimuleerde de omstandigheid, dat deze aandelen te onzent zeer aanmerkelijk onder New Yorksche pariteit worden verhandeld.

	14 Jan.	17 Jan.	20 Jan.	Rijzing of daling.
American Car & Foundry	83 1/4	83 7/8	84	+ 3/4
Anaconda Copper	128 1/8	129	128	- 1/8

	14 Jan.	17 Jan.	20 Jan.	Rijzing of daling.
Un. States Steel Corp.	87	88	87 1/16	+ 3/16
Atchison Topeka	93 7/16	91 9/16	92 1/4	- 1 3/16
Southern Pacific	95 13/16	94 1/2	93 3/8	- 2 3/16
Union Pacific	133 3/4	130	129 1/2	- 4 1/4
Int. Merc. Marine afgest.	28	28 1/8	28 1/16	+ 1/16
„ „ „ „ prefs.	113	114 1/2	115 3/4	+ 2 1/4

De *geldmarkt* bleef ruim, prolongatie 3 à 3 1/2 pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

20 Januari 1919.

Met het nieuwe jaar zijn ook de eerste berichten omtrent schade aan de wintertarwe in de Vereenigde Staten, gekomen. De sneeuwbedekking was door dooi op talrijke plaatsen verdwenen en toen daarop wederom vorst volgde, zonder dat er nieuwe sneeuw gevallen was, heeft dit natuurlijk schade veroorzaakt. Toch wordt algemeen aangenomen, dat deze schade gering was en men kan natuurlijk niet den winter doorkomen zonder dat er iets van dezen aard plaats vindt. Men kan niet verwachten, dat de zeer hooge stand van de wintertarwe gehandhaafd zal blijven, maar zelfs bij een aanzienlijken achteruitgang zou in verband met de reusachtige bezaaide oppervlakte de opbrengst nog geweldig kunnen zijn.

De officieele cijfers van de Argentijnsche Regeering betreffende de oogsten van tarwe, haver en lijnzaad zijn kleiner uitgevallen dan men verwacht heeft en indien zij juist zijn, zou de schade, berokkend door de regens in den oogsttijd, ernstiger geweest zijn dan door de meesten in den handel werd aangenomen. De oogst van tarwe wordt nu geschat op ruim 5 miljoen tons tegen een oogst van het vorige jaar van bijna 6 miljoen tons. De voorraad van tarwe was toen zoo goed als niets, terwijl er geschat wordt, dat er nu nog ca. 1 miljoen ton tarwe van den ouden oogst aanwezig was. Dientengevolge zal Argentinië ongeveer dezelfde hoeveelheid tarwe beschikbaar hebben voor export als het vorige jaar. Over Australië hebben wij reeds herhaaldelijk geschreven en opgemerkt, dat, oischoon deze oogst zeer is tegengevallen, de voorraden van de oude oogsten nog van dien aard zijn, dat men verwachten kan, dat gedurende 1919 aanzienlijke hoeveelheden uit dit land geëxporteerd zullen worden. Te meer mag men dit, omdat, zooals wij reeds vroeger schreven, vele schepen naar Australië onderweg zijn om graan te laden.

Terwijl op het oogenblik de voorziening der wereld van tarwe er gunstig uitziet, is de toestand in zooverre veel gevaarlijker dan vroeger, omdat de geheele positie bijna uitsluitend afhankelijk is van den nieuwen oogst in Noord-Amerika. Rusland, vroeger de voornaamste voorziener van West-Europa, zal thans misschien zelf voorzien moeten worden.

In het vorige overzicht werd gewezen op eenige daling in de maïsprijzen in Noord-Amerika. Deze daling heeft zich verder voortgezet, waarschijnlijk grootendeels tengevolge van de groote aanvoeren. Toch is de zichtbare voorraad niet belangrijk vermeerderd, zoodat ontegenzeggelijk de aanvoeren goed opgenomen worden, zoowel door de industrie als ook voor voederdoeleinden. De uitvoer van maïs uit Noord-Amerika blijft klein; trouwens de prijzen zijn in verhouding met Zuid-Amerika nog steeds veel te hoog, vooral indien de verlaagde vrachten in aanmerking genomen worden.

De haverogst wordt in Argentinië geschat op 640.000 tons tegen 1.100.000 tons verleden jaar, wat een aanzienlijke vermindering beteekent. Noord-Amerika beschikt evenwel nog over zeer voldoende havervoorraden, zoodat er voorloopig nog geen tekort aan dit artikel dreigt te ontstaan.

De oogstschatting van lijnzaad van Argentinië à 705.000 tons is eveneens kleiner dan de cijfers, die in commercieele kringen aangegeven werden. Ontegenzeggelijk beschikt Britsch-Indië over nog aanzienlijke hoeveelheden lijnzaad, doch de nieuwe oogst heeft er weinig te betekenen en al naar mate de handel vrijer en de gelegenheid tot verschepping gemakkelijker wordt, zal er meer vraag voor lijnzaad ontstaan. Noord-Amerika heeft tot nu toe weinig belangstelling getoond in den nieuwen oogst van La Plata, oischoon toch verwacht mag worden, dat spoedig verscheppingen zullen plaats vinden. Bij goede vraag naar lijnolie in Noord-Amerika zal ongetwijfeld zeer veel lijnzaad ingevoerd moeten worden, maar de markten zijn na het sluiten van den wapenstilstand zeer ongewis geweest en

Noteringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe	Mais	Haver	Tarwe	Mais	Lijnzaad
	Jan.	Jan.	Jan.	Febr.	Febr.	Maart
18 Jan. '19	226	136 ^{1/2}	67 ^{1/2}	10,40	4,95	18,15
11 " '19	226	140	68 ^{3/8}	— ³⁾	— ³⁾	— ³⁾
18 Jan. '18	220	127 ^{3/8}	79 ^{3/8}	12,80	7,35	18,45
18 Jan. '17	190 ^{1/2} ²⁾	102 ^{1/2} ²⁾	59 ^{1/8} ²⁾	14,40	10, —	24,40
18 Jan. '16	131 ^{3/8} ²⁾	79 ^{3/8} ²⁾	53 ^{1/4} ²⁾	9,10	5,60 ³⁾	12,75 ⁴⁾
20 Juli '14	82 ¹⁾	56 ^{3/8} ¹⁾	36 ^{1/2} ¹⁾	9,40 ²⁾	5,38 ²⁾	13,70 ²⁾

¹⁾ per Dec. ²⁾ per Sept. ³⁾ per Mei. ⁴⁾ per Febr. ⁵⁾ Geen noteringen.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten.	20 Jan. 1919	13 Jan. 1919	20 Jan. 1918
Tarwe (inlandsche)	25,— ¹⁾	25,— ¹⁾	—
Rogge (70 Kg. natuur gew.)	23,50 ¹⁾	23,50 ¹⁾	—
Mais (La Plata)	—	—	400,— ¹⁾
Gerst (60 Kg. natuur gew.)	23,— ¹⁾	23,— ¹⁾	—
Haver (inlandsche)	23,— ¹⁾	23,— ¹⁾	—
Lijnkoeken (Noord-Ame- rika van La Plata-zaad)	37,50 ¹⁾	37,50 ¹⁾	28,— ¹⁾
Lijnzaad (inlandsch)	40,— ¹⁾	40,— ¹⁾	—

¹⁾ Regeeringsprijs.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor verbruik in Nederland.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	12—18 Jan. 1919	Sedert 1 Jan. 1919	Overeenk. tydoak 1918	12—18 Jan. 1919	Sedert 1 Jan. 1919	Overeenk. tydoak 1918	1919	1918
Tarwe	—	5.946	—	—	—	—	5.946	—
Rogge	—	—	—	—	—	—	—	—
Boekweit	—	—	—	—	—	—	—	—
Mais	—	—	—	—	—	—	—	—
Gerst	—	—	—	—	—	—	—	—
Haver	—	—	—	—	—	—	—	—
Lijnzaad	—	—	—	—	—	—	—	—
Lijnkoek	—	—	—	—	—	—	—	—
Tarwemeel	—	581	—	—	5.800	—	6.381	—
Andere meelsoorten	—	—	—	—	—	—	—	—

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor België.

Tarwe	25.883	53.646	11.879	—	—	—	53.646	11.879
Mais	3.144	5.375	—	—	—	—	5.375	—
Rogge	—	—	—	—	—	—	—	—
Tarwemeel	—	—	—	—	—	—	—	—
Gerst	11.572	14.070	—	—	—	—	14.070	—
Andere meelsoorten	—	23.126	—	—	—	—	23.126	—

in de meeste industriële en handelskringen is men voorzichtig met het doen van groote inkoop. Waarschijnlijk zal men dus de voorraden tot een zeer laag peil laten komen alvorens ze aan te vullen.

Nederland. Een aantal gerequireerde schepen zijn zoowel door de Engelsche als door de Amerikaansche Regeering vrijgegeven en dit zal ongetwijfeld onze aanvoren ten goede komen. De aanvoer van tarwe is nog steeds zeer onvoldoende geweest, terwijl van veevoer nog in het geheel niets aangekomen is. Weliswaar zijn de aanvoren in de haven van Rotterdam aanzienlijk toegenomen, doch dit is voornamelijk voor België en andere doeleinden bestemd.

SUIKER.

F. O. Licht bericht d.d. 10 Januari, dat de afvoer der bieten, daar waar wervolk en politieke beroeringen niet te groot waren, intusschen vorderingen maakte, zoodat veel minder ongerooid velden aangetroffen worden dan eenige weken geleden. De houdbaarheid der geroide bieten laat echter bij het zachte weer nogal te wenschen over, zoodat veelvuldige klachten voorkomen over achteruitgang van rendement. De vooruitzichten voor den aanstaanden uitzaai zijn nog duister, daar de regeering nog niet overgegaan is tot verhooging van den prijs voor suikerbieten. Mocht deze verhooging achterwege blijven, dan is eerder eene inkrimping dan eene uitbreiding van den aanplant te verwachten.

De zichtbare voorraden zijn volgens F. O. Licht:

	1918	1917	1916	
Duitsland 1 Sept.	240.000*	400.000*	250.000*	tons
Oostenrijk 1 "	200.000*	250.000*	305.000*	"
Frankrijk 1 "	35.000*	40.000*	39.012	"
Nederland 15 Dec.	52.744	123.206	115.226	"
België 1 Sept.	48.500*	50.539	13.824	"
Engeland 1 Nov. ¹⁾	259.929	135.699	195.267	"
Totaal Europa	836.173	999.444	918.329	tons
V. S. v. N. A. 30 Oct.	44.822	32.874	51.040	"
Cubahavens 18 Nov.	224.690	23.728	70.682	"
Totaal	1.105.685	1.056.046	1.040.051	tons

* Raming. ¹⁾ 1917/16/15.

De Britsche Board of Trade maakt de volgende interessante jaarstatistiek bekend:

	Dec. 1918	Dec. 1917	Jan.—Dec. 1918	Jan.—Dec. 1917
Import Riet	25.329	63.564	1.278.532	1.216.224 tons
" Biet	—	1.815	7.787	1.815 "
" Geraffin	2.758	15.242	20.991	169.470 "
Totaal	28.087	80.621	1.307.310	1.387.509 tons
Stock in Bond	353.400	165.700	—	— "
" Raffinad.	28.450	31.050	—	— "
Productie	59.674	56.571	739.083	713.931 "
Tot. binnenl. verbr.	69.652	92.213	941.228	1.099.190 "

Op Java omvatten de jongste verkoopen uit den nieuwen oogst tot f 14 voor Superieur tot dusver 1 miljoen picols, doch gemeld wordt, dat onderhandelingen gevoerd worden over een verder nog veel belangrijker kwantum. Betreffende den volgenden Javaoogst zijn er reeds verschillende ramingen in omloop. Bij een 15 pCt. kleineren aanplant wordt door sommigen van de overblijvende 85 pCt. een lager rendement van eveneens 15 pCt. in uitzicht gesteld, hetgeen echter zeer voorbarig is, daar gunstige weersomstandigheden tot begin van den maaltijd daarin nog groote wijzigingen kunnen brengen. Buitendien dient in aanmerking genomen te worden, dat de meeste fabrieken bij hare inkrimping met 15 pCt. die gronden uitgeschakeld hebben, die het slechtste rendement opleverden en dus een 15 pCt. mindere aanplant niet behoeft gelijk te staan met 15 pCt. minder suiker.

Uit New York wordt gemeld, dat de Royal Commission in Londen zich bereid verklaard heeft een derde van den Cuba-oogst voor hare rekening te nemen, waarin dan ook Frankrijk en Italië een aandeel zullen krijgen. Wanneer men het totale kwantum, dat in Cuba voor export disponibel komt, aanneemt op 3.600.000 tons, dan zoude voor rekening van de Royal Commission 1.200.000 tons komen.

Betreffende den Cuba-oogst maakt thans ook Guma zijne raming bekend met 3.991.571 tons.

Cuba-statistiek:	1918	1917	1916
Ontv. der week tot 4 Jan. ¹⁾	42.662	37.679	35.209 tons
Totaal sedert 1 Dec.	87.176	99.185	70.170 "
Werkende fabrieken	111	130	111

¹⁾ 1919/18/17.

	1918	1917	1916	
Exp. d. week 7-14 Dec.	29.265	2.356	3.350	tons
Exp. U.K. 1 Jan.-14 Dec.	904.838	803.108	524.318	"
Exp. Frankr. " " "	47.641	92.579	144.435	"
Totaal voorraad 16 Dec. . .	145.063	9.651	24.918	"

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Januari	Londen			New York 96% Centrifugals.
		Tates Cubes No. 1	White Javas fob.	Americ. Granu- lated fob.	
17 Jan. 1919.	f —	64/9	—	—	7,28
10 " 1919.	" —	64/9	—	—	7,28
17 Jan. 1918.	" —	53/9	—	—	—
17 Jan. 1917.	" 23	47 1/2	17/6	27 4/2	5,27
21 Juli 1914.	" 11 1/2	18/-	—	—	3,26

KATOEN.

Noteeringen voor Loco-Katoen.
(Middling Uplands).

	20 Jan. '19	13 Jan. '19	6 Jan. '19	19 Jan. '18	20 Jan. '17
New York voor Middling ..	28,05 c	30,70 c	31,30 c	32,30 c	16,90 c
New Orleans voor Middling	28,25 c	29,50 c	30,75 c	31, — c	16,94 c
Liverp. v. Good Midd. Texas . .	19,32 d	20,35 d	21,07 d	23,78 d ¹⁾	10,94 d ²⁾

¹⁾ 21 Jan. '18 Good Middling Amer.

²⁾ 19 Jan. '17 Middling Amer.

Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '18 tot 17 Jan. '19	Overeenkomstige perioden	
		1917-'18	1916-'17
Ontvangsten Gulf-Havens.	3268	3854	5285
" Atlant. Havens			
Uitvoer naar Gr. Brittannië	2270	1413	1759
" " 't Vasteland.		745	1333
" " Japan etc. . .		89	352

Voorraden in duizendtallen	17 Jan. '19	18 Jan. '18	19 Jan. '17
Amerik. havens.	1447	1375	1471
Binnenland.	1403	1204	1225
New York	?	141	160
New Orleans	?	397	503
Liverpool	447 ¹⁾	441	837

¹⁾ 18 Jan. '19.

WOL.

De markt te La Plata is zeer kalm, sedert de Amerikaansche commissie haar inkoopers heeft teruggeroepen. Sedert een maand zijn de prijzen merkbaar gedaald; alleen Fransche en Engelsche koopers hebben in den laatsten tijd zaken gedaan. De prijzen, vrijwel nominaal, zijn ongeveer als volgt:

Montevideo supra merinos.	f 8,50
Buenos-Ayres merinos prima.	" 8,—
Buenos-Ayres crossbred 1	" 6,50
" " " 2	" 6,—
" " " 3	" 5,50
" " " 4	" 5,—
" " " 5	" 4,80

per K.G. gewassen, c.i.f. Amsterdam, uitvoerrechten inbegrepen, zonder molestrisico.

METALEN.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	IJzer Cle. No. 3	Koper Standard	Tin	Lood	Zink
20 Jan. 1919.	nom.	93.10/-	251.-/-	32.10/- ¹⁾	57.-/- ¹⁾
13 " 1919.	nom.	94.-/-	255.-/-	40.-/-	56.-/-
18 Jan. 1918.	nom.	110.-/-	289.-/-	30.10/-	52.-/-
19 Jan. 1917.	nom.	130.-/-	189.5/-	30.10/-	51.10/-
20 Juli 1914.	51/4	61.-/-	145.15/-	19.-/-	21.10/-

¹⁾ Noteering van 17 Januari.

RUBBER.

De markt is ook in de afgelopen week zeer flauw gestemd geweest. Er was zeer weinig vraag en de prijzen liepen verder terug. De week sluit als volgt:

Prima Crêpe loco	2/1	einde voorafg. week	2 1/4
Jan./Juni	2/1	"	2 1/4
smoked Sheets 1 d. minder		1 d. " minder	
Hard cure fine Para	2/7	einde voorafg. week	2/7

VERKEERSWEZEN.

RIJNVAART.

De afgelopen week kenmerkte zich door grotere vraag naar scheepsruimte dan sedert langen tijd het geval was. Niet alleen kwamen verschillende boten voor de Commissie for Relief in Belgium met lading, bestemd voor Antwerpen, binnen, doch vonden bovendien veel bevrachtingen plaats voor levensmiddelen met bestemming naar den Rijn. Hiervoor werd aan vracht betaald fl. 1,75/2,— per last naar de Ruhrhavens, terwijl naar Coblenz fl. 2,50/3,— per last werd genoteerd. Het sleeploon bedroeg fl. 1,—/1,25 boven het 50-cents-tarief. Er werd echter weinig tot sleepen afgegeven.

Beladingen van de Ruhrhavens naar den Bovenrijn gaan nog steeds zeer langzaam, doordat men nog altijd in de mijnen staakt, waardoor zeer weinig kolen worden aangevoerd. De vracht bedroeg van de Ruhrhavens naar Mannheim Mk. 2,50/3,— per ton, terwijl het sleeploon genoteerd werd met Mk. 3,80/4,— per last.

De waterstand, welke in de laatste weken zeer hoog is geweest, is thans weder normaal.

Volgens officieele mededeeling van de Schifffahrtsgruppe West, Stab Köln, zijn met betrekking tot de op den Rijn in Duitsche havens ter verscheping komende goederen de volgende bepalingen afgekondigd:

Voor het transport van den rechter naar den linker Rijnsoever zijn de volgende ruwe producten toegestaan: Kolen, Cokes, Kalk, Kalksteen, IJzererts, Zinkerts, Looderts, Fosphaat, Salpeter en Sulphaat, Mijnhout, Grint, Gips, Cement, Galmei, Kopersteen en Kopererts, Steenslag en Basalt, Loodafval, Zout en Steenzout, Petroleum, Bensol. Verder zijn toegelaten: Levensmiddelen, inclusieve dranken en veevoeder.

Als fabrikaten, gereed voor het gebruik, zijn toegestaan de beslist benodigde waarlooze stukken voor fabrieken, electriciteitswerken, verder Drijfriemen, Motoren, waarlooze deelen voor Automobielen, Spoorwegmateriaal en zulke fabrikaten, welke voor het voortzetten van het bedrijf der fabrieken van den linker Rijnsoever beslist noodig zijn.

Voor het vervoer dezer producten zijn, indien de aard twijfelachtig is, speciale verzoeken om toelating door de ontvangens aan de Schifffahrtsgruppe West, Stab Köln, te richten. Alvorens zulke verzoeken aan dit bureau worden gericht, moeten deze geveiseerd en indien noodig, ondersteund worden door die militaire autoriteiten der Geallieerden, die ter plaatse van bestemming het gezag uitoefenen.

De slooptransporten van den linker naar den rechter Rijnsoever blijven verboden met uitzondering van militaire transporten voor de geallieerde legers en der leeg terugkomende schepen.

De „Intergeallieerde Scheepvaartcommissie" stelt te Emmerik, Duisburg, Keulen, Coblenz, Mainz en Mannheim zoogenaamde „Centrale Contrôleplaatsen" in. Deze hebben tot taak het geheele Rijnscheepvaartverkeer met behulp van politieposten te controleeren. Hierbij wordt speciaal opgemerkt, dat niet alleen de goederen, die in strijd met de uitgevaardigde bepalingen getransporteerd worden, doch ook de schepen aan het gevaar van beslagnameing zijn blootgesteld.

Tot aan de instelling der „Centrale Contrôleplaatsen" in Duisburg en Mannheim moeten de manifesten der in deze zonen gelegen schepen gezonden worden: voor zulke, wier middelpunt Duisburg is, aan de Schifffahrtsgruppe West te Duisburg en voor zulke, wier middelpunt Mannheim is, aan den „Schifffahrtsbeauftragter Mannheim". De Centrale Contrôleplaats Duisburg omvat de plaatsen vanaf Orsoy tot en met Himmelsgeist. De Centrale Contrôleplaats Mannheim omvat Worms tot aan de grens aan den Elzas.

Vrijverklaring van de scheepvaart op den Bovenrijn: Volgens mededeeling der Schifffahrtsgruppe West, Stab Köln, heeft de Intergeallieerde Scheepvaartcommissie van het opperbevel van de bezettingstroepen Elzas-Lotharingen de mededeeling ontvangen, dat voor het scheepvaartverkeer naar en van Straatsburg geen hindernis en geen gevaar voor inbeslagnameing bestaat.

De N.V. Nederlandsche Huistelefoon-Maatschappij

ROTTERDAM

Telefoon 3600

'S-GRAVENHAGE

Telefoon H 280, 300

GRONINGEN

Telefoon 1555

AMSTERDAM

Telefoon N 5580

LEEWARDEN

levert uit voorraad TELEFOON-, SCHEL-, ELECTR. KLOK-INSTALLATIES, etc.,
in huur en koop.

Herstelt en onderhoudt onder garantie ook alle niet door haar uitgevoerde installaties.

PROSPECTUS GRATIS.

NEDERLANDSCHE GRONDBRIEFBANK

HEERENGRACHT 495, AMSTERDAM

5 pCt. Obligatiën (Grondbrieven)
Gecertificeerd door de Centrale Trust-Compagnie

Verkrijgbaar in stukken van f 2500,—, f 1000,—, f 500,— en f 100,—
op elk goed effectenkantoor

GEBROEDERS CHABOT

ROTTERDAM

KASSIERS en MAKELAARS in ASSURANTIËN

Deposito's. — Rekening-Courant. — Franco Chèque-Rekening.
Aan- en Verkoop van Wissels op het Buitenland. — Aan- en Verkoop van Fondsen. — Bewaarneming en Administratie van Effecten.

Oorlogs-, Transport-, Casco-, Brand-, Diefstal- e.a. verzekeringen
van elken aard.

ZOOEVEN VERSCHIEEN:

De praktijk van den Wereld-Graanhandel

DOOR

JAN SCHILTHUIS

Prijs . . . f 4,50

Verkrijgbaar in den Boekhandel en
bij NIJGH & VAN DITMAR'S UIT-
GEVERS-MAATSCHAPPIJ, R'dam.

VAN RIJN & Co
UTRECHT — POSTBUS 40

EENIGE FABRIKANTEN
VAN DE UTRECHTSCH E

FIJNE TAFELMOSTERD

NEDERLANDSCHE BANKINSTELLING

VOOR WAARDEN BELAST MET VRUCHTGEBRUIK EN PERIODIEKE UITKEERINGEN
'S-GRAVENHAGE

Directie: Mr. H. R. van MAASDIJK en Mr. H. van BLOMMESTEIN
Geplaatst Kapitaal f. 5.000.000,— Reserves ruim f. 815.000,— Pandbrievenkapitaal ruim f. 23.500.000,—

4½ EN 5 % PANDBRIEVEN

Eerste Nederlandsche Hypotheekbriefbank
's-Gravenhage - Lange Vijverberg 9

Geeft, van heden af, zoolang de voorraad strekt, tegen beursoers uit:

5 pCt. Algemeene Hypotheekbrieven

GEBR. VAN UDEN

ROTTERDAM - AMSTERDAM - ZAANDAM

Reeders en Cargadoors
Bevrachtingsagenten - Expeditieus
KOOP en VERKOOP VAN SCHEPEN

Telegram-Adres: „VANUDEN”